

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 067 (7235)

Ulu Öndər Heydər Əliyev və azərbaycançılıq məfkurəsi

6

Prezident İlham Əliyev Çin Xalq Respublikasında dövlət səfərindədir

Prezident İlham Əliyev aprelin 22-də Çin Xalq Respublikasına dövlət səfərinə gəlib. Pekin Beynəlxalq Hava Limanında dövlətimizin başçısının şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü. Prezident İlham Əliyevi və birinci xanım Mehriban Əliyevanı Çin Xalq Respublikasının neqliyyat naziri Liu Vey və digər rəsmi şəxslər qarşılayıblar.

Qərpbərəstlik oyununun sonu: gözlənilən İFLİC VƏZİYYƏT

Oturaq işləyənlər üçün FAYDALI MƏSLƏHƏTLƏR

11

Bir vaxtlar kitab, indi isə telefon...

8

"Bu, düşünülmüş bir planın tərkib hissəsi idi"

14

Bakının bu rayonunda 110 bina söküləcək

16

Azərbaycan maraqlarını dikte edən dövlətə çevrilib

10

Qədimlik və müasirliyin heyvətəmiz harmoniyası olan Azərbaycanın paytaxtı doğma Bakımız gözəlləşir və müasirləşir, onun simasına bənzərsiz naxışlar vurulur, gözəl park və xiyabanlar, geniş prospektlər, meydanlar və körpülər tikilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə reallaşdırılan ümummilli inkişaf strategiyası hər bir sahənin paralel inkişafını ən yüksək səviyyədə təmin edib. Ölkə həyatı üçün strateji əhəmiyyət daşıyan inkişaf proqramları hazırlanıb, işlək mexanizmlər əsasında həyata keçirilib. Bu gün nümunəvi inkişaf modelinə malik olan Azərbaycanın paytaxtı Bakı hər tərəfli gözəlləşir. Dünyanın qədim neft sənayesi mərkəzi olan paytaxt Bakı da qısa müddətdə ən iri şəhərlərdən birinə çevrilərək özünün təkrarolunmaz simasını əldə edib. Son illər Bakıda həyata keçirilən ardıcıl inkişaf prosesi şəhərimizin tarixi ilə müasirliyini özündə birləşdirərək tamamilə yeni bir simadadır. Xəzər dənizinin sahilində, Bakının mərkəzindən cəmi 30 dəqiqəlik məsafədə yerləşən "Sea Breeze" də paytaxtımıza yeni rəng əlavə edib. Bu, dünyanın müxtəlif ölkələrdən insanları cəlb edən gözəl müasir kurort şəhəridir.

COP29 ÇƏRÇİVƏSİNDƏ "SEA BREEZE" 4 MİNƏ

YAXIN QONAQ QƏBUL EDİB

Aprelin 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Bakıda "Sea Breeze" istirahət mərkəzinin ərazisində həyata keçirilən və qarşıdakı dövrdə planlaşdırılan layihələrlə tanış olublar. "Sea Breeze"-də istismara verilmiş "Park Residences 2" layihəsi çərçivəsində 1260 mənzildən ibarət yeddimərtəbəli 10 bina tikilib. Sakinlərin rahatlığını təmin etmək üçün burada müasir infrastruktur - hovuzlar, istirahət zonaları nəzərdə tutulub, həmçinin ərazidə geniş yaşıllaşdırılma işləri həyata keçirilib. Ölkəmizdə keçirilən COP29 çərçivəsində "Sea Breeze" ümumilikdə 4 minə yaxın qonaq qəbul edib ki, onlardan da çoxu məhz "Park Residences 2" layihəsinin binalarında yerləşib.

Prezident İlham Əliyevə "Sea Breeze"-in ümumi baş planı və həyata keçirilmiş layihələr barədə məlumat verilib. Kompleksin ərazisində indiyədək 500-dən artıq daşınmaz əmlak obyektı tikilib. İstirahət mərkəzində sakinlər və qonaqlar üçün yüksək səviyyədə rahat şərait yaratmaq, həmçinin onların asudə vaxtlarını səmərəli təşkil etmək məqsədilə açıq və qapalı hovuzlar, fitnes mərkəzləri, restoranlar, kafelər, uşaq və idman meydançaları, qaçış və velosiped yolları, fəvvarələr yaradılıb. Burada məktəb, uşaq bağçası və xəstəxana da var. Abadlıq işlərinə xüsusi diqqət yetirilib, 10 milyona yaxın bitki və ağac əkilib, yaşıllıq zonalarının ümumi sahəsi 300 hektara çatdırılıb.

Gələcəyin şəhəri - "SEA BREEZE"

"SEA BREEZE" ÖLKƏ İQTİSADİYYATINA MÜHÜM TÖHFƏ

2028-ci ilədək burada daha 700 binanın tikilməsi, həmçinin ümumilikdə 50 hektar sahəni əhatə edən aypara şəklində nadir sünü yarımadaının yaradılması nəzərdə tutulub. Bu layihədə dünyanın aparıcı mehmanxana şəbəkələrinin hotelləri, ticarət mərkəzləri, yaxtalar üçün dayanacaq, 40 mindən çox tamaşaçı tutumu olan konsert meydançası yer alacaq.

"Sea Breeze"-də həyata keçirilən işlər həm də mühüm sosial rol oynayır, yeni iş yerlərinin açılmasına töhfə verir. Hazırda kompleksdə 6560 nəfər işlə təmin edilib və gələcəkdə bu rəqəmin xeyli artırılması nəzərdə tutulur. Yaxın gələcəkdə layihənin ümumi sahəsi 5 milyon kvadratmetrdən çox təşkil edəcək və 100 min daşınmaz əmlak obyektı tikilib istifadəyə verəcək. Sakinlərin və turistlərin ümumi sayı 300 min nəfərə çatacaq, iş yerlərinin sayı isə 20 minə qədər artacaq. Layihəyə qoyulan investisiyalar 7 milyard dollar təşkil edir. Cari yay mövsümündə akvapark, lunapark və sirk, həmçinin kurort şəhərciyinin yaxınlığında yeni yaradı-

GLOBAL TURİZM XƏRİTƏSİNDƏ

Daimi yaşayış və yüksək səviyyəli istirahət infrastrukturunu özündə birləşdirən "Sea Breeze" gələcəyin şəhəri kimi inamla inkişaf edir. Sahə üzrə ekspertlərin fikrincə, bu, çoxlu sayda müxtəlif formatlı daşınmaz əmlak obyektlərini bir ərazidə birləşdirən qlobal miqyaslı nadir layihədir. Xəzər dənizinin sahilində, Bakının mərkəzindən cəmi 30 dəqiqəlik məsafədə yerləşən "Sea Breeze" 500 hektar ərazini əhatə edir. Burada 1,5 milyon kvadratmetrdən çox yaşayış və kommersiya daşınmaz əmlak layihəsi həyata keçirilib və istifadəyə verilib. Rekreasiya zonaları, park-

lar və çimərliklər üçün 150 hektardan çox ərazi ayrılıb.

Əsas layihələri sahil zolağında yerləşən "Sea Breeze" gələcəkdə ölkəmizin turizm imkanlarını artıracaq və Azərbaycanı turizm baxımından daha cəlbedici edəcək.

Nəhəng 11 mərtəbəli layner formasında inşa edilən mənzillərdən və hotel nömrələrindən ibarət flaqman daşınmaz əmlak layihəsi olan "Caspian Dream Liner" sünü adada tikiləcək. Burada apart-hotel, ticarət mərkəzi və hovuzlar yaradılacaq. Bu unikal memarlıq quruluşu sayəsində "Sea Breeze" global turizm xəritəsində daha da cəlbedici məntəqəyə çevriləcək. İrimi qyaslı layihə fondunun hazırlanmasında bir neçə yerli və xarici memarlıq bürosu işləyir, layihələndirmə işlərinə dünyaşöhrətli memarlar cəlb olunur.

lan pulsuz çimərlik zonası da daxil olmaqla, yeni çimərlik zonaları açılıb. Burada yatırılan investisiyaların ümumi həcmi artıq 3 milyard dollar təşkil edir, yaxın beş ildə isə daha 5 milyard dollardan çox sərmayələrin cəlb edilməsi planlaşdırılır.

EKOLOJİ CƏHƏTDƏN TƏMİZ VƏ MÜASİR TEKNOLOJİ LAYİHƏ

Qeyd edək ki, Nardaran dənizkənarı uzun illər Bakı ziyarətçilərini cəlb edən Azərbaycanın paytaxtı Bakıda ən gözəl şəhərrəfi olan xüsusi bir yerdir. Dəniz, qumlu çimərliklər, gözəl iqlimi olan, Bakının mərkəzindən 30 dəqiqə məsafədə yerləşən Nardaranda "Sea Breeze" qəsəbəsi real Xəzər möcüzəsidir. "Sea Breeze"-də artıq onlarla restoran və kafe, aptek və tibbi xidmətlər, məktəb və uşaq bağçası, idman meydançaları və fitnes mərkəzi, ticarət kompleksi və fasiləsiz marketlər fəaliyyət göstərir.

"Sea Breeze" istirahət mərkəzinin ərazisində yaradılan "LANDAU School" Təhsil Kompleksinin məktəbi və "The Grand" apart hoteli diqqəti cəlb edir. Məktəb binalarında kompüter sinifləri, psixoloq kabinetləri, laboratoriyalar, açıq və qapalı idman meydançaları var. Təlim Britaniya kurikulumuna uyğun olaraq ingilis dilində aparılır.

Ardı Səh. 3

Əvvəli səh. 2

LANDAU Məktəb kompleksinin ərazisində orta ümumi təhsillə yanaşı, məktəbəqədər təhsil üçün ayrıca bina da var. Ümumilikdə, təhsil kompleksi 1100-dən çox şagird üçün nəzərdə tutulub. Ərazidəki ən böyük apart hotel - "The Grand" il boyu yaşamaq və ya kirayə vermək üçün nəzərdə tutulmuş 224 mənzil və 3 penthausdan ibarətdir. Təmirli 100 mənzil əşyalarla birlikdə artıq satılıb.

BÖYÜK ŞƏHƏRSALMA LAYİHƏSİ

Bu gün Bakının siması durmadan dəyişir. Şəhərin simasına xüsusi gözəllik verən yaşıllıqlar Bakının ekoloji vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına da təsirsiz ötməyib. Ekoloji fəlakət mənbəyi olan Balaxanı, Bibiheybət neft mədənlərində, Böyükşorda aparılan işlər nəticəsini verib. Azərbaycan Prezidenti

İlham Əliyev çıxışlarının birində Bakıda havanın keyfiyyətinin böyük dərəcədə yaxşılaşdığını diqqətə çəkərək, havanı çirkləndirən bir çox mənbələrin ləğv edildiyini bildirdi: "Onlardan biri Bibiheybət zonası idi, hansı ki, o, ekoloji fəlakət mənzərəsi idi. İndi orada park salınıb, idman qurğuları, xiyabanlar yaradılıb, bulvar o zonaya qədər uzadılıb. İkincisi, havanı və ekologiyanı böyük dərəcədə çirkləndirən "Qara şəhər" idi. İndi onun yerində "Ağ şəhər" yerləşir. Bu da, böyük şəhərsalma layihəsidir. Əlbəttə, Balaxanı zibilxanası havanı, demək olar ki, zəhərləyirdi. Çünki orada yanan məişət tullantılarının söndürülməsi mümkün deyildi. Hazırda orada böyük zibiləndirmə zavodu və çeşidləmə poliqonu fəaliyyət göstərir. Bu ərazi ekoloji təmiz zonaya çevrilib". Bakı Ağ Şəhər layihəsi dünyanın qabaqcıl və müasir şəhərsalma layihələri səviyyəsindədir. Müxtəlif ölçülü küçələr salınıb və yolaltı kommunikasiya infrastruktur işləri aparılıb. Qarabağ Atları küçəsinin mərkəzində səkkizmərtəbəli,

Gələcəyin şəhəri - "SEA BREEZE"

seslərinə şəxsən nəzarət edərdim, bir çox layihələrin təşəbbüskarı olmusam. Bu gün Bakı dünyanın ən gözəl şəhəri kimi inkişaf edir. Bakıya gələn qonaqlar, o cümlədən, mənim həmkarlarım həmişə paytaxtda gedən quruculuq-abadlıq işləri haqqında öz təəssüratlarını bölüşürlər və qeyd edirlər ki, Bakı, doğrudan da, dünyanın ən gözəl şəhərlərindən biridir". Bakı şəhəri abadlaşır, qurulur, burada infrastruktur layihələri icra edilir.

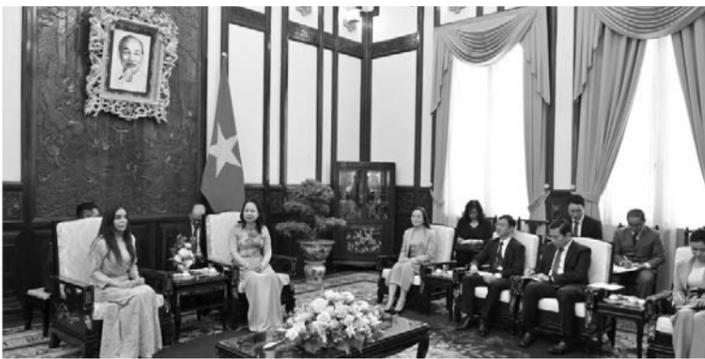
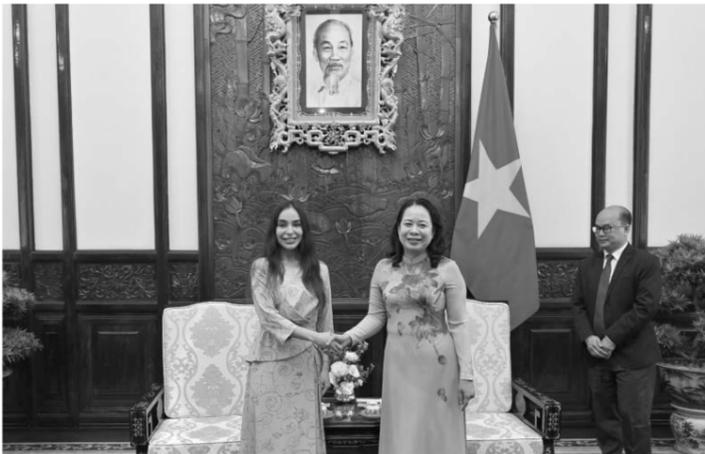
müasir fasadlı yaşayış binalarının əhatəsində Qarabağ Atları Meydanı yerləşir. Burada həmişəyaşıl ağaclar və kollardan ibarət landşaft salınıb.

Dövlətimizin başçısının tapşırığı ilə paytaxt Bakıda parkların və xiyabanların əsaslı şəkildə yenidən qurulması və yeni parkların salınması, sakinlərin və şəhərimizin qonaqlarının rahatlığı üçün müasir istirahət guşələrinin yaradılması istiqamətində son illərdə ardıcıl tədbirlər davam etdirilib.

Uğurlu inkişaf yolu keçən Azərbaycanın paytaxtı Bakı da bu gün özünün yeni inkişaf dövrünü yaşayır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirmişdir: "Mən şəhərdə gedən abadlıq-quruculuq pro-

rastruktur layihələri icra edilir. Paytaxtda və digər şəhərlərdə dünyanın məşhur brend hotelləri fəaliyyət göstərir. "Four Seasons", "Fairmont", "Marriott", "Hilton", "Kempinski", "Jumeirah", "Sheraton", "Hyatt" kimi dünyanın səkkiz aparıcı hotel brendi Bakıdadır. Belə brendlərə yalnız dünyanın ən inkişaf etmiş şəhərlərində təsadüf olunur. Beləliklə, Bakıda beşulduzlu hotellərin sayı durmadan artır. Göründüyü kimi, şəhərimiz günü-gündən müasirləşir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, "Şəhərimizin gözəlliyi bu gün artıq dünya birliyi tərəfindən tanınır".

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Leyla Əliyeva Vyetnamın vitse-prezidenti ilə görüşüb

Söhbət zamanı Azərbaycan və Vyetnamın dövlət başçılarından qarşılıqlı səfərlərindən sonra əməkdaşlığın və siyasi dialoqun intensivləşdiyini bildirilib.

Dövlətlərarası diplomatik münasibətlərlə yanaşı, xalqlar arasında əlaqələrin, o cümlədən qeyri-hökumət səviyyəsində əməkdaşlığın vacibliyi diqqətə çatdırılıb. Hanoy Ti-

carət və Turizm Kollecinə, görme qabiliyyəti məhdud uşaqlar üçün orta məktəbdə bir sıra görüşlərin keçirildiyi qeyd olunub, təhsil, sosial və ətraf mühitin qorunması sahələrində layihələrin bundan sonra da davam etdiriləcəyi bildirilib.

Görüşdə, həmçinin hər iki ölkənin turizm potensialının inkişafı baxımından əməkdaşlıq və ayrı-ayrı

sahələri əhatə edən mübadilə proqramlarının icrası, iki ölkə mədəniyyətinin daha yaxından tanınması üçün tədbirlərin təşkilatı məsələləri diqqət mərkəzində olub.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva Vyetnam Sosialist Respublikasına səfəri çərçivəsində bu ölkənin vitse-prezidenti Vo Ti An Suan ilə görüşüb. AZƏRTAC xəbər verir ki, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın salamlarını Vo Ti An Suana çatdıran Leyla Əliyeva səfər zamanı keçirilən görüşlərin və aparılan müzakirələrin bundan sonra da əlaqələrə öz töhfəsini verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

“Qədim tarixə və xeyirxah ənənələrə əsaslanan Azərbaycan-Çin münasibətləri yüksələn xətlə inkişaf edir, bizim strateji tərəfdaşlığımız isə yeni müsbət məzmunla zənginləşir”. Bu fikri Prezident İlham Əliyev Çinin Sinxua agentliyinə müsahibəsində bildirib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, fəal dialoq, şəxsi görüşlər, telefon danışıqları, məktubların mübadiləsi əsasında yaranan qarşılıqlı hörmət və etimad ikitərəfli münasibətlərin dərinləşməsinə misilsiz rol oynayır. Azərbaycan bərabərhüquqlu əməkdaşlıq və qarşılıqlı hörmət prinsiplərimizə uyğun münasibətlərə üstünlük verir. Müasir dünyada Çin Xalq Respublikası ilə əlaqələrin əhəmiyyəti xüsusilə vurğulanmalıdır. Çin öz növbəsində həm Şərqi-Qərbi, həm də Şimal-Cənub nəqliyyat marşrutlarının kəşifində yerləşən Azərbaycanla əməkdaşlığa böyük diqqət ayırır. Bu əməkdaşlıq yalnız iki ölkə arasındakı əlaqələri möhkəmləndirməklə məhdudlaşmır, həm də regional və global iqtisadi inteqrasiyanı gücləndirmək üçün mühüm amildir.

Prezident İlham Əliyevin müasir dövrün çağırışlarına uyğun olaraq həyata keçirdiyi siyasi iradəsinə əsaslanan uzaqgörən siyasəti dövlətimizin dünya birliyində mövqeyinin daha da güclənməsinə səbəb olur. Beynəlxalq müstəvidə etibarlı tərəfdaşlığın məntiqi nəticəsi olaraq ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətləri inkişaf edir və beynəlxalq təşkilatlarda uğurla təmsil olunur. Dünyanın ikinci ən böyük təşkilatı olan Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Türk Dövlətləri Təşkilatı və digər nüfuzlu təsisatların Azərbaycanla sıx əlaqələr qurmağa üstünlük verməsinə əlbəttə ki, dövlətimizə etimadın, inamin ifadəsidir. Azərbaycan bir çox beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə də əməkdaşlığı uğurla davam edir. Bölgədə və dünyada söz sahibi olan Azərbaycanın bugünkü inkişafı siyasi, iqtisadi, hərbi, mədəni və s. sahələrdə qazandığı uğurlarla özünü büruzə verir.

“DAXİLİ İŞLƏRƏ QARIŞMAMAQ VƏ DİNC YANAŞI YAŞAMAQ PRİNŞİPLƏRİNDƏN İRƏLİ GƏLƏN MÜSTƏQİL XARİCİ SİYASƏT YÜRÜDƏN VACİB VƏ ETİBARLI TƏRƏFDAŞLIQ”

Beynəlxalq müstəvidə etibarlı tərəfdaşlığın məntiqi nəticəsi olaraq ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətləri inkişaf edir və beynəlxalq təşkilatlarda uğurla təmsil olunur. Dünyanın ikinci ən böyük təşkilatı olan Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı, Türk Dövlətləri Təşkilatı və digər nüfuzlu təsisatların Azərbaycanla sıx əlaqələr qurmağa üstünlük verməsinə əlbəttə ki, dövlətimizə etimadın, inamin ifadəsidir. Azərbaycan bir çox beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə də əməkdaşlığı uğurla davam edir. Həm ərazisinə, həm də əhalisinə görə dünyanın ən böyük ölkələrindən bir neçəsinin üzv olduğu Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı 2001-ci ildə Qazaxıstan, Çin, Qırğızıstan, Rusiya, Özbəkistan və Tacikistan tərəfindən Şanxayda təsis olunub. Hazırda ŞƏT-in üzv dövlətlərin rəhbərləri ilə Azərbaycan arasında qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan yüksək səviyyəli münasibətlər diqqəti cəkəndir.

Azərbaycanın son illər beynəlxalq arenadan artan nüfuzunun, həmçinin Avrasiya məkanında əsas tranzit qovşağına çevrilməsi ölkənin ŞƏT üçün əhəmiyyətini daha da artırır. Azərbaycan həm təhlükəsizlik, həm də iqtisadi inkişaf sahəsində daha mühüm rol oynamağa başlayan dövlət kimi ŞƏT ilə daha sıx əməkdaşlıqda maraqlıdır. Təşkilatın əsas məqsədləri sırasında üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı etimad və qonşuluq münasibətlərinin gücləndirilməsi, siyasət, ticarət və iqtisadiyyat, elm və texnologiya və digər sahələrdə effektiv əməkdaşlığın inkişaf etdiril-

Azərbaycan - Çin: yeni məzmunla zənginləşən strateji tərəfdaşlıq

Prezident İlham Əliyev: "Kəmərlər və yol" təşəbbüsü çərçivəsində Çinlə əməkdaşlığı genişləndiririk"

məsi dayanır. Eyni zamanda, regionda sülh, təhlükəsizlik və sabitliyin əldə edilməsi üçün birgə səylərin göstərilməsi, yeni siyasi və iqtisadi beynəlxalq düzənin yaradılması üçün addımların atılması müasir dövrün çağırışları olduğundan məqsəd olaraq daim diqqətdə saxlanılır.

ŞƏT-in Astanada keçirilən 24-cü sammitində Azərbaycan Prezidenti və ÇXR-in Sədri Si Cinpin strateji tərəfdaşlığın qurulmasına dair "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə" imzalamışdılar. Sözügedən sənəddə qarşılıqlı hörmət, bərabər səviyyədə etimad, bir-birinə dəstək və əməkdaşlıq prinsiplərinə əsaslanan strateji tərəfdaşlığın qurulması ifadə olunub. Çinin Sinxua agentliyinə müsahibəsi zamanı Azərbaycan Prezidentinə ünvanlanan "Bu, iki ölkə arasında münasibətlərin tarixində mühüm mərhələdir. Sizin fikrinizcə, Çin ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin inkişafında hansı mühüm nəticələr əldə olundu və bunu necə qiymətləndirirsiniz?" sualını belə cavablandıraraq: "Haqlısınız, ötən il iyulun 3-də Astanada keçirilən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının sammiti çərçivəsində "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə" qəbul olundu. Bəyannamədə xüsusi olaraq qeyd edildi ki, 1992-ci il aprelin 2-də diplomatik münasibətlərin qurulduğu andan sonra ikitərəfli əməkdaşlığımız bir çox səmərəli nəticə verib. Bununla yanaşı, biz razılaşdıq ki, əməkdaşlığı gələcəkdə də genişləndirək, beynəlxalq məsələlərdə qarşılıqlı fəaliyyəti möhkəmləndirək, iki ölkənin ümumi maraqlarını birlikdə müdafiə edək, həmçinin regional və global sülh, sabitlik və inkişaf fəaliyyətini birgə təşviq edək. Birlikdə bəyan etdik ki, bizim strateji tərəfdaşlığımız qarşılıqlı hörmət, bərabərlik, etimad, qarşılıqlı dəstək, qarşılıqlı fayda və əməkdaşlıq kimi ikitərəfli münasibətlərin əsas prinsipləri üzərində qurulacaq. Birgə Bəyannamədə, həmçinin təsdiq etdik ki, biz bir-birinin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə layiqli hörmətlə yanaşan, daxili işlərə qarışmamaq və dinc yanaşı yaşamaq prinsiplərindən irəli gələn müstəqil xarici siyasət yürüdən vacib və etibarlı tərəfdaşlarıq. Hesab edirəm ki, bizim Astanadakı görüşümüz və onun yekunlarına dair qəbul edilən Birgə Bəyannamə tarixi hadisədir və Azərbaycan-Çin münasibətlərində yeni səhifə açır". Qəbul olunan Bəyannamə ÇXR və Azərbaycanı rəsmi strateji tərəfdaşlara çevir-

rib.

“İKİTƏRƏFLİ MÜNASİBƏTLƏRİN DƏRİNLƏŞMƏSİNİ AZƏRBAYCANIN XARİCİ SİYASƏTİNİN MÜHÜM İSTİQAMƏTLƏRİNDƏN BİRİ KİMİ QIYMƏTLƏNDİRİRİK”

Vurğulamaq yerinə düşər ki, Azərbaycanla Çin arasında münasibətlər min ildən çox əvvəl qədim İpək yolu vasitəsilə başlayıb və bu əlaqələr bu günədək davamlı inkişaf edir. İki xalq arasında tarixi və mədəni əlaqələrin təməli, qədim dövrlərə gedib çıxsada, son illər ərzində bu münasibətlər daha da möhkəmlənib və hər iki ölkənin rifahı naminə müxtəlif sahələrdə inkişaf edib. Azərbaycan ilə Çin arasındakı diplomatik münasibətlər 1992-ci ilin aprelində qurulub. Bu illər ərzində əlaqələr güclənərək, müxtəlif sahələrdə müştərək əməkdaşlıq təşəbbüsləri irəliləyib. "Ölkələrimiz arasında qarşılıqlı maraq doğuran bütün sahələrdə əməkdaşlığın inkişafına xüsusi əhəmiyyət veririk və ikitərəfli münasibətlərin dərinləşməsinə Azərbaycanın xarici siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri kimi qiymətləndiririk. Bu gün əminliklə demək olar ki, münasibətlərimiz çox müsbət dinamikaya malikdir", - deyərək Prezident bildirib. Dövlətimizin başçısı bir neçə dəfə Çinə rəsmi səfər edib. 2015-ci ilin dekabrında həyata keçirilən səfər zamanı "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Çin Xalq Respublikası Hökuməti arasında İpək Yolu İqtisadi Kəmərinin yaradılmasının birgə təşviqinə dair Anlaşma Memorandumu" imzalanıb. Bu sənəd ölkələrimizin əməkdaşlığında mühüm önəm daşıyır. 2022-ci ilin sentyabrında, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Səmərqənddə keçirilən Sammiti zamanı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ilə Çin Sədri Si Cinpin arasında keçirilən görüşdə iki ölkə arasındakı münasibətlərin gələcək inkişaf istiqamətləri müəyyənləşdirilib. Münasibətlər yüksələn xətlə inkişafdadır və qarşılıqlı münasibətlər əlaqələri daha da dərinləşdirir. "ÇXR Baş nazirinin müavininin BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında - COP29-da iştirakı əlamətdar hadisə oldu. Bu tədbirdə 196 dövlətin, 150 beynəlxalq təşkilatın və BMT strukturlarının,

həmçinin təxminən 2 min QHT-nin nümayəndələri iştirak etdilər. İnkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim maliyyəsinin ayrılması, İtki və Zərər Fondunun fəaliyyətə başlaması, həmçinin Paris Sazişinin 6-cı maddəsinin tam reallaşdırılması COP29 çərçivəsində qəbul edilən mühüm qərarlardır", - deyərək Azərbaycan Prezidenti müsahibəsində bildirib. Dövlət başçımız onu bildirib ki, Azərbaycan COP29-a sədrliyi çərçivəsində iqlim fəaliyyəti və dayanıqlı inkişaf arasında əlaqəni əhatə edən 14 global təşəbbüslə çıxış etdi və onlar geniş beynəlxalq dəstək aldılar. Əldə olunan razılaşmalar, dəstəklənən təşəbbüslər və qəbul edilən qərarlar bəşəriyyətin gələcəyi və dünyanın iqlim gündəliyi üçün müstəsna əhəmiyyətə malikdir.

ÇİN AZƏRBAYCANIN 4-CÜ ƏN BÖYÜK TİCARƏT TƏRƏFDAŞIDIR

Azərbaycan ilə Çin arasında iqtisadi əlaqələrin inkişafı, ölkələrimizin strateji tərəfdaşlıq münasibətlərində mühüm yer tutur. Bu əlaqələrin genişləndirilməsi və mövcud problemlərin həlli məqsədilə 2009-cu ilin mayında Hökumətlərarası İqtisadi Komissiya yaradılıb. 2012-ci ildə Pekində, Azərbaycanın İqtisadi İnkişaf Nazirliyi ilə Çinin Kommersiya Nazirliyi arasında əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanıb. Həmçinin Azərbaycan 2016-cı ildə Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankına üzv olaraq beynəlxalq iqtisadi layihələrə daha sıx inteqrasiya edib.

Azərbaycanın "Kəmərlər və yol" təşəbbüsü nə verdiyi önəm 2017-ci ilin oktyabrında Bakı-Tbilisi-Qars demir yolunun açılışı ilə öz təsdiqini tapıb. Bu mühüm layihə həm Azərbaycan, həm də Çin üçün iqtisadi əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə və regional ticarət marşrutlarının inkişafına xidmət edir. Çin hökuməti bu demir yolunun istifadəyə verilməsini və tikintisində Azərbaycanın oynadığı mühüm rolunu yüksək qiymətləndirib. Ölkələrimiz arasındakı ticarət dövriyyəsində də müsbət dinamika müşahidə edilir. Azərbaycan ilə Çin arasında əmtəə dövriyyəsinin həcmi artıb və Çin ölkəmizin 4-cü ən böyük ticarət tərəfdaşdır.

2024-cü ildə Azərbaycanın xarici ticarətinin ümumi həcmi 7,9 faizi Çinin payına düşür və Azərbaycanın ixrac malları daşıyan ilk demir yolu qatarı Bakıdan Çinə yola salınıb. Çinin şəhərlərində Azərbaycan ticarət evləri yaradılıb, Azərbaycan xalçaları, nar şirələri və başqa yüksəkkeyfiyyətli məhsullar isə minlərlə çinli ailənin evinə daxil olur. "Siz "Kəmərlər və yol" təşəbbüsünün iki ölkə arasında praktik əməkdaşlığın inkişafında rolu haqqında nə düşünürsünüz?" sualına gəlincə Prezident İlham Əliyev belə bildirib: "Azərbaycan ilə Çin arasında əmtəə dövriyyəsinin həcmi 2024-cü ildə əvvəlki illə müqayisədə 20,7 faiz artıb və 3,744 milyard dollar təşkil edib. Bəli, heçqədən Çin Azərbaycanın 4-cü ən böyük ticarət tərəfdaşına çevrilib, onun xarici ticarət dövriyyəmizdə payı 7,9 faiz olub, həmçinin idxal üzrə də lider mövqeyinə çıxıb və bu göstərici 17,69 faizə çatıb. İki ölkə arasında getdikcə artan iqtisadi-ticarət əməkdaşlığı baxmayaraq, hələ də reallaşdırılmayan böyük potensial mövcuddur. Hesab edirəm ki, iki ölkə arasında iqtisadi-ticarət əməkdaşlığı üzrə Hökumətlərarası Komissiya ikitərəfli iqtisadi əlaqələri genişləndirmək, əməkdaşlığın perspektivli istiqamətlərini aşkara çıxarmaq və onları hüquqi müstəvidə bundan sonra möhkəmləndirmək üçün mühüm mexanizmdir".

Azərbaycan Prezidentinin bildirdiyi kimi, "qədim tarixə və xeyirxah ənənələrə əsaslanan Azərbaycan-Çin münasibətləri yüksələn xətlə inkişaf edir, bizim strateji tərəfdaşlığımız isə yeni müsbət məzmunla zənginləşir. Fəal dialoqumuz, şəxsi görüşlər, telefon danışıqları, məktubların mübadiləsi əsasında yaranan qarşılıqlı hörmət və etimad ikitərəfli münasibətlərin dərinləşməsinə misilsiz rol oynayır".

Zümrüd BAYRAMOVA

Haylar vəsait axınının dayandırıldığı zaman hansı hala düşdüklerini özləri də görürlər və iflic olmuş durumlarını etiraf edirlər. Etiraf edirlər ki, Tramp Ermənistanı qərbyönlü strukturların maliyyə vəsaitləri ilə təminatına son qoymaqla, onlar sanki oksigen təchizatından məhrum oldular. Hər zaman yardımlara, iyanələrə, dilənçi payına və adının nə olmasından asılı olma-yaraq, diləndikləri vəsaitlərə bel bağlayan hayların indi həmin o vəsaitlərdən məhrum olmaları onları iflic vəziyyətinə salıb.

Qərbə yön almaq, bel bağlamaq heç də perspektivli olmadı, siyasi və həm də iqtisadi baxımdan qısamüddətli oldu

"Qərbperəst" olan siyasi addımların təkə siyasi baxımdan perspektivsiz olduğu artıq Ermənistanda geniş auditoriya tərəfindən etiraf edilir. Etiraf edilir ki, Qərbyönlü siyasət onları son anda dalana dirəmiş olub. Bu vaxta qədər Qərbə meyil etməyin daha doğru olduğunu iddia edənlər isə hələ də "ortaya çıxmaq" fikrində belə deyillər. Çünki onların kütlə qarşısında deyəcəkləri sözləri yoxdur. Əksinə, kütlənin deyəcəyi sözlər, verəcəyi suallar var. Hər zaman daxili auditoriyaya hesablanan çıxışı ilə ortalıqda var-gəl edən erməni baş nazir və onun hakimiyyət komandası da ağzına su alıb durub və bacardıqca kənardan baxmağa, müşahidəçi qismində olmağa çalışır. Çünki görünən odur ki, Qərbə yön almaq, bel bağlamaq heç də perspektivli olmadı, siyasi və həm də iqtisadi baxımdan qısa müddətli oldu.

Bir zamanlar, daha dəqiq desək, Qərb nağılları ortaya çıxana qədər Rusiyadan yardımlar alan, rusların etəyini buraxmayan haylar elə məhz həmin o nağıllara aldandaraq əllərində olanı da itirdilər. Yəni, rusların etəyindən də məhrum oldular. Çünki Qərb ilə bağlı şiriklənmələri fonunda ruslara tək atmağa başladılar və nankorluqlarını növbəti dəfə ortaya qoydular deyər, birdəfəlik məhrumiyətlə qarşılaşmalı oldular. Elə bildilər ki, Qərb məhz rusları onların ayaqları altına atan hayları sona qədər düz başında gəzdirecək və istədiyi qədər də yardımlar, iyanələr, maliyyə vəsaitləri ayracaq. Yanıldılar. Özü də bərk yanıldılar. Çünki özlərinə məxsus olan hiyləgərlikdən daha böyüyü ilə qarşılaşmalı oldular. "Daş qayaya rast gəlib" zərb məsəlində olduğu kimi, daha böyük oyunu gec de olsa başa düşdülər.

ABŞ-in xarici siyasətində əsaslı dəyişikliklərin başlanması haylara baha başa gəldi

Donald Trampın 2025-ci ilin əvvəlində Ağ Evə qayıdışından sonra ABŞ-in xarici siyasətində əsaslı dəyişikliklərin başlanması elə haylara da baha başa gəldi. Onun ilk və ən nəzərəçarpaq addımlardan biri xarici yardım proqramlarının, ilk növbədə, Dövlət Departamenti və ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi, yəni USAID vasitəsilə həyata keçirilən proqramların kəskin şəkildə azaldılması və ya tamamilə ixtisar edilməsi oldu. Bu yaxınlarda ABŞ Hökumətinin Effektivliyi Departamenti Ermənistan da daxil olmaqla, ümumi məbləği 215 milyon dollar olan 139 qrantın ləğv edildiyini rəsmən elan da etdi. Belə görünür ki, ermənilərin oksigen balonu bağlandı, çünki yaşamaq, mövcud olmaq və hətta nəfəs almaq barədə ümidləri məhz həmin o ayrılan vəsaitlərə, iyanələrə qalmışdı. Deməli, iflic vəziyyətinə düşdüylərini söyləməkdə qətiyyətlə yanaşmaq etmiş olmurdu və bunun bir reallıq olduğu göz önündədir.

Qərbperəstlik oyununun sonu: gözlənilən İFLİC VƏZİYYƏT

Diqqətə çatdırmaq ki, 1991-ci ildə öz müstəqilliyini elan etdikdən sonra Ermənistan ABŞ-dən humanitar, iqtisadi, təhsil və hərbi sahələri əhatə etməklə, düz 3,3 milyard dollardan çox yardım alıb. Bu məbləğin də təxminən 1,3 milyard dollarını məhz ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi, yəni USAID ayırıb. Diqqət çəkən bir məqamı yerində xatırladaq ki, Azərbaycan və Rusiyanın təmsilində bir çox ölkələrin həmin o USAID kimi tanınan şeytani təşkilatın vəsaitindən də, özündən də imtina etməsi fonunda Ermənistan böyük qucaq açıb və haylar bu təşkilatı düz başları üstündə oturdular. Ona görə ki, ermənilər üçün hansısa təşkilatın şeytani bir təşkilat olması, onun fəaliyyətinin qaranlıq və niyyətinin məkrli olması qətiyyətlə maraqlı olmayıb. Əksinə, maraqlı olan təşkilatın vəsaitləri olub, hansiki indi həmin vəsaitlərdən məhrum olublar. Necə deyirlər, it də gedib, ip də və buna görə də iflic vəziyyət tamamilə məntəqidir.

Amerika tərəfindən Ermənistanı edilən yardımının əsas istiqamətləri

Son vaxtlar Ermənistanı olan hətta gizli yardımlar barədə məlumatlar belə bir-bir üzə çıxmağa başlayıb. Çünki həmin yardımların kəsilməsi ilə yaranan "rezonans" ən yaxşı halda belə bir effekt verməli idi. Məhz yardımlar haqqında həmin məlumatlar şok edicidir və sayı da nə bitən deyil, nə qurtaran. Belə məlum olub ki, guya idarəetmə və Demokratik İslahat olan USAID guya qanunun aliyyəti və seçki islahatları da daxil olmaqla hökumətin şəffaflığını, hesabatlılığını və effektivliyini artırmaq üçün nəzərdə tutulan proqramlara 51,4 milyon dollardan çox vəsait ayırıbmış. Bununla yanaşı, iqtisadi inkişaf, məhz 2010-cu ildən bəri kənd təsərrüfatının, turizmin, enerji və su ehtiyatlarının inkişafına, o cümlədən innovasiyaların dəstəklənməsinə, eləcə də biznes mühitinin yaxşılaşdırılmasına 91,8 milyon dollar sərmayə də qoyulub. Həmçinin, təhsil və elm sahəsinə belə vəsait ayrılıb. Beləki, Ermənistanın Amerika Universiteti məhz Biologiya və Ətraf Mühit Elmləri üzrə Qabaqcıl Tədqiqat Laboratoriyası yaratmaq üçün 1,8 milyon dollar vəsait alıb.

Vətəndaş cəmiyyəti və media da amerikalıların nəzərindən qaçmayıb. Guya müstəqil jurnalistika və vətəndaş cəmiyyətinin inkişafına dəstək olmaq üçün Hetq və CivilNet kimi təşkilatlara külli miqdarda maliyyə ayrılıb. Eyni zamanda, hərbi əməkdaşlıq sahəsinə də həmçinin "pay" atılıb. Kanzas Milli Qvardiyasının tərəfdaşlıq proqramı vasitəsilə

erməni hərbi personalının təlimi, tibbi imkanların təkmilləşdirilməsi və humanitar yardımın göstərilməsi üçün qaranlıq mənbələr tərəfindən yetərincə vəsait ayrılıbdır və ermənilər də bu vəsaitləri rahat hülqum kimi həzmdən keçiriblər. Bir sözlə, Trampdan əvvəl Baydenin qılığına girib başını tovlayan haylar, onların Amerikada təşkilatlanan lobbiləri ağ evdə dilənçilik baxımından lap ağ ediblər. Amma indi daha ağ rəngə ümidləri belə qalmayıb, çünki vəsaitlərin kəsilməsi ilə qara günləri başlayıb.

Amerika yardımına arxalanan bir çox layihə və təşkilatlar təhlükə altında qalıblar

Xatırladaq ki, 2024-cü ildə Ermənistanı 5 il ərzində 250 milyon dollar verilməsi haqqında saziş imzalanıb ki, bunun da 110 milyon dolları artıq köçürülüb. Bununla belə, 2025-ci ildə Tramp administrasiyası demokratik keçidi dəstəkləmək üçün nəzərdə tutulan 49 milyon dollar da daxil olmaqla, qalan vəsaiti dondurub. Qərar əvvəllər Amerika yardımına arxalanan bir çox layihə və təşkilatları təhlükə altına qoyub. İndi artıq QHT-lər, təhsil müəssisələri və dövlət proqramları maliyyə çatışmazlığı ilə üzleşirlər ki, bu da fəaliyyətlərin azalmasına və bəzi təşəbbüslərin bağlanması səbəb sayılır.

Göstərilən, sadalanan "rəqəmlərin" arxasında konkret məntiqi nəticələr var. İllərdir Ermənistanı USAID, BMT-nin Demokratiya Fondu, Milli Demokratiya İnstitutu kimi guya tanınan NDİ, Beynəlxalq Respublikaçılar İnstitutu sayılan İRİ, Karnegi Fondu, dünyada şər iblisi kimi tanınan birinə məxsus olan Soros Fondu himayəsi altında onlarla proqram fəaliyyət göstərir və dəstək həmçinin diplomatik kanallar vasitəsilə Dövlət Departamenti, ABŞ Konqresindən olub. Bu strukturlar ölkədaxili proseslərə fəal təsir göstərmiş, amerikapərəst intellektual və siyasi mühitin formalaşmasına, mediaya dəstək verməsinə, təlim mərkəzlərinin yaradılmasına, təhsil islahatlarının aparılmasına və ümumiyyətlə, qərbyönlü sosial təbəqənin formalaşmasına səbəb olmuşdur. İndi bütün bu layihələr təhlükə altındadır və ya artıq bağlanıb.

Əslində, Ermənistanı maraqlı qüvvələr bütün bir "kölgə büdcəsi"ni, yəni təkə qeyri-hökumət təşkilatlarına deyil, həm də real dövlət aparatına kömək edən Qərb təsirinin paralel infrastrukturunu itirib. İndi onlarla QHT maaşsız qalıb və acınacaqlı vəziyyət göz önündədir. Hayların lovğalandıqları vətəndaş təhsili mərkəzləri bağlanıb. İndi artıq regional media mövcudluğunu qorumaq, fea-

liyyətinə davam etdirmək üçün pul axtarır. Səbit xarici qrantlara öyrəmiş fəallar isə, bəziləri Avropa İttifaqına, bəziləri də depressiyaya doğru yön almaqla, öz istiqamətlərini dəyişməyə çalışırlar. Bir sözlə, hərəsi öz başına bir "çarə" tapmağa çalışır ki, bununla iflic vəziyyətindən yaxa qurtara bilsin.

Qərb dəyərlərinə yönəlmiş "aktiv vətəndaş cəmiyyəti" adlandırılan cəmiyyət indi artıq dilənməyə də hazırdır

Anlaşılan odur ki, Ermənistanı Qərbin qrant sistemi abstraksiya deyil. Bunlar konkret adlar və strukturlardır, onların bir çoxu bu gün real yaşamaq, mövcud olmaq, olum və ölüm problemi ilə üzleşiblər. Onların arasında Hüquqi İnkişaf Mərkəzi, Şəffaflıq Fondu, Erməni Gənc Hüquqşünaslar Assosiasiyası, Qadın Resurs Mərkəzləri Assosiasiyası və guya hər il insan hüquqlarının təbliği, seçkilərin monitorinqi, korrupsiya faktlarının araşdırılması və əhəlinin maarifləndirilməsi üçün dəstək alan onlarla regional media orqanı var. Onlar Qərb dəyərlərinə yönəlmiş "aktiv vətəndaş cəmiyyəti" adlandırılan cəmiyyət olaraq, indi artıq dilənməyə də hazırdır. Beləliklə, Amerika yardımının dayandırılması əvvəllər bu strukturlarla birbaşa qondarma və dırnaqarası əməkdaşlıq edənlər üçün soyuq duş effekti olaraq yadda qaldı. Yeri gəlməşkən, Milli Demokratiya İnstitutunun öz fondu da bu yaxınlarda Ermənistanı fəaliyyətini rəsmən dayandırıb. İndi ABŞ prioritetlərini "daxili gündəmə" keçirəndə və maliyyələşdirmə siyasətini sərbəstləşdirən zaman İrəvan bircə anlamağa başlayıb ki, qərbyönlü siyasi addımlar təkə siyasi baxımdan perspektivsiz deyilmiş, həm də iqtisadi baxımdan qısamüddətli imiş. Mexanizm qəfil uğursuz oldu və həmin mexanizmin dırnaqarası memarları sayılan diplomatlar, qrant alanlar, daha dəqiq dedsək, qrantıyənən siyasətçilər və jurnalistlər "oksigeniz" qalıblar.

Qərbə addımlamaqla Şərqi də əldən gedib və Ermənistan geosiyasi tələyə düşüb

Bütün bunların fonunda Ermənistanın geosiyasi tələyə düşdüyü də getdikcə daha aydın görünür. Elə görünür ki, elə bil Qərbə doğru addımlamaqla, Şərqi də əldən verib və itirib, hansı ki, indi də özünü itirir. Bəli, Avropa İttifaqı da "yumşaq diplomatiya" təklif edir, lakin pul cüzi miqdarda və əsasən məsləhətləşmələr şəklində gəlir deyər, haylar buna ağız büzürlər. ABŞ oyundan tamamilə kənardadır və Alı və Rusiya bütün siyasi çətinliklərə baxmayaraq, real maliyyə təsirinə malik yeganə iqtisadi tərəfdaş kimi indi "görünməyə" başlayıb.

Ermənistanı "Amerika proqramlarının" bağlanması təkə Tramp administrasiyasının qərarı deyil. Bu, artıq bir siqnaldir. Elə bir siqnaldir ki, bunu elə hamıdan əvvəl haylar özləri daha yaxşı başa düşürlər. Başa düşürlər ki, böyük geosiyasətdə zəif müttəfiqlərə qətiyyətlə yer yoxdur və ümumiyyətlə, strateji planında onlara, haylara, bütövlükdə Ermənistanı qətiyyətlə ehtiyac duyulmur. Yəni, haylar və onların sonradan qondardıqları Ermənistan sadəcə olaraq, sxemdən kənarlaşdırılır. Bu da məhz Ermənistanı iflic vəziyyətində özünü bir daha göstərir.

İnam Hacıyev

Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra respublikamız Avropaya və dünya birliyinə inteqrasiya edərək beynəlxalq aləmdə mövqələrini daha da möhkəmləndirdi. Müstəqil dövlətimiz beynəlxalq münasibətlər sisteminin fəal üzvlərindən birinə çevrilib. Azərbaycan hüquqi, demokratik və sivil dövlət prinsiplərini uğurla həyata keçirən ölkə kimi beynəlxalq aləmdə tanınıb. Dünyanın inkişaf etmiş dövlətlərinin Azərbaycanla hərtərəfli əməkdaşlığına maraq artmış, iri infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsində ölkəmizin zəngin təcrübəsi beynəlxalq aləmdə örnək olmuşdur. Qazandığımız bütün nailiyyətlərin, uğurların əsası Ümummilli Lider, dünya şöhrətli siyasi xadim Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Azərbaycanın müstəqilliyinin əbədiyyətə çevrilməsi, dünya birliyində özünəməxsus layiqli yer tutması, sürətli iqtisadi inkişaf yoluna qədəm qoyması məhz Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

1969-cu il iyulun 14-də Ulu Öndər Heydər Əliyev respublikaya rəhbər seçilən gündən Azərbaycanın həyatında keyfiyyətə yeni mərhələ başlandı. Ulu Öndərin hakimiyyətə gəlişi ilə dövlət idarəçiliyində yeni iş metodu, yeni nəfəs, ab-hava yarandı. Respublikanı ağır vəziyyətdən xilas etməyin və tərəqqinin yolunu milli birlikdə gören qüdrətli Şəxsiyyət buna nail olaraq geniş planlarını təcridən həyata keçirməyə başladı. İlk növbədə xalqı düşündürən, narahat edən problemləri böyük əzmlə, inadla aradan qaldırdı, respublikanın tərəqqisi naminə əldə edilməsi mümkün olmayan nailiyyətləri gerçəkləşdirdi. Ümummilli Liderin siyasi zəkasının məhsulu olan qüdrətli Azərbaycanda müasir, demokratik, hüquqi və dünyəvi dövlət quruculuğu sisteminin formalaşmasına nail olunub. Ulu Öndər ilk növbədə elm, təhsil, mədəniyyət, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və inkişaf etdirilməsindən başladı. Çünki hər bir müvəffəqiyyətə düşünülmüş siyasətlə, savadla, biliklə, elmlə nail olmaq mümkün idi. O, kadrların seçilib-yerləşdirilməsi, işgüzar, bacarıqlı, idarəetmədə təcrübəsi olan insanları irəli çəkməklə Azərbaycanın bütün sahələr üzrə inkişafının tərəqqisinin əsasını qoydu. Azərbaycan cəmiyyətinin yenidən qurulması sahəsində geniş miqyaslı işlər həyata keçirməyə başlayan böyük tarixi Şəxsiyyət tezliklə Azərbaycan Respublikasını keçmiş İttifaqın qabaqcıl respublikaları cərgəsinə çıxardı. Əsas sosial-iqtisadi göstəricilərinə görə Azərbaycan əksər respublikaları geridə qoydu. Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olduğu dövrdə gələcək müstəqil Azərbaycanın iqtisadi, sosial, elmi-texniki potensialının hazırlanması böyük uzaqqörənliklə həyata keçirildi. Ulu Öndərin xalqına, Vətəninə bağlılığı sovet dövründə də özünü büruzə verdi. Belə çətin bir vaxtda Azərbaycan milli təfəkkürünü qoruyub saxladı.

AQRAR RESPUBLİKADAN İNKİŞAF ETMİŞ SƏNAYE RESPUBLİKASINA ÇEVRİLDİ

Böyük Şəxsiyyət bütün varlığı ilə sevdiyi Azərbaycanı, xalqını, onun dövlətçilik tarixini çox çətin sınaq və imtahanlardan çıxarıb. Ulu Öndər Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsinə rəhbərlik etdiyi dövr ərzində respublikanı geridə qalmış və yalnız xammal mənbəyi sayılan aqrar respublikadan inkişaf etmiş sənaye respublikasına çevirməyə müvəffəq olub. Kənd təsərrüfatının və sənayenin, iqtisadiyyatın digər sahələrinin inkişafında, sosial məsələlərin həllində və əhəlinin rifah halının yaxşılaşdırılmasında böyük irəliləyiş əldə edilib. Dahiyənə uzaqqörənliklə, dərinədən ölçüb-biçərək ölkənin uzunmüddətli, dinamik və hərtərəfli inkişafını təmin edən kompleks inkişaf proqramları hazırlandı və dərhal onların ic-

Ulu Öndər Heydər Əliyev və azərbaycançılıq məfkurəsi

rasına başlandı. Böyük Siyasətçi iqtisadiyyat, o cümlədən, kənd təsərrüfatı və mədəniyyətin müxtəlif sahələrində vətəninin, xalqının inkişafı üçün zəruri olan ən vacib məsələlər barədə Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosu, Mərkəzi Komitənin plenumları, Kommunist Partiyasının qurultayları səviyyəsində əlverişli qərarlar qəbul edilməsinə nail olur. Azərbaycanı özü-özünü təmin edə bilən, müstəqil yaşamağa qadir olan və elmi-texniki cəhətdən yüksək tərəqqi etmiş bir ölkəyə çevirmək yolunda qətiyyətlə, yorulmadan çalışırdı. Qısa bir zaman məsafəsində bütövlükdə, respublika ərazisində yüzlərlə zavod, fabriki və istehsalat sahələri yaradıldı. 213 iri sənaye müəssisəsi işə salındı.

AZƏRBAYCAN DİLİ TARİXİN MÜXTƏLİF DÖNƏMLƏRİNDƏ

Unudulmaz dahi şəxsiyyət, böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin hələ sovetlər dönmində - 60-cı illərin sonlarından başlayaraq davamlı şəkildə həyata keçirdiyi milli dil siyasəti - Azərbaycan dilinin dövlət dili statusunu qazanması və qanunvericilikdə təsbit olunması, dilin təbii dairəsinin genişlənməsi, saflığı və zənginliyinin qorunmasına dair müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsi Azərbaycanda milli azadlıq ruhunun yüksəlişinə, milli özünəqayıdış və özünüdərkə yanaşı, milli ədəbiyyatın mənə, mahiyyət və məzmun çalarlarının yenilənməsinə, ədəbi-bədii fikir arealının genişlənməsinə böyük imkanlar yaratdı. Hər hansı bir dilin dövlət statusu alması, şübhəsiz ki, hər bir dövlətin bir dövlət kimi formalaşması ilə bilavasitə bağlıdır. Azərbaycan xalqının tarixində Azərbaycan dili XVI əsrdə Səfəvilər hakimiyyəti dövründə dövlət dili səviyyəsinə qalxsa da, milli dövlətçiliyin itirilməsi nəticəsində həmin ənənə uzun müddət qırılmışdır. Yalnız 1918-ci ildə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranması ilə Azərbaycan dilinin geniş tətbiq olunması yolunda böyük imkanlar açıldı. Bu sahədə bəzi addımlar atılsa da, gənc respublikanın ömrünün qısa olması Azərbaycan dilinin cəmiyyətdə dövlət dili kimi mövqelərinin tam bərqərar edilməsinə imkan vermədi.

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası quruluşunun tarixi əsasən SSRİ-nin tərkibində olduğu dövrə təsadüf olunur. Azərbaycanın ilk Konstitusiyası 1921-ci ilin mayın 19-da, SSRİ Konstitusiyasına uyğunlaşdırılmış yeni redaksiyası isə 1925-ci il martın 14-də qəbul olunub. 1927-ci il martın 26-da V Ümumazərbaycan Sovetlər Qurultayında Azərbaycan SSR-in növbəti Konstitusiyası təsdiq edilib. 1936-cı

ildə SSRİ-nin yeni Konstitusiyasının qəbul edilməsi ilə əlaqədar 1937-ci il martın 14-də IX Ümumazərbaycan Sovetlər Qurultayının qərarı ilə Azərbaycan SSR-in yeni Konstitusiyası qüvvəyə minib. Azərbaycan SSR-in sayca dördüncü Konstitusiyası 1978-ci ildə, 1977-ci il SSRİ Konstitusiyası əsasında qəbul edildi. Bu konstitusiyaların hazırlanması və qəbulu o zaman Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyevin iştirakı ilə həyata keçirilib. 1978-ci il aprelin 21-də Azərbaycan SSR Ali Sovetinin növbədənəkar yeddinci sessiyasında Azərbaycanın yeni Konstitusiyası qəbul olundu. Bu Konstitusiya 11 bölmə, 22 fəsil və 185 maddədən ibarət idi. Əvvəlki konstitusiyalardan fərqli olaraq Azərbaycan SSR-in 1978-ci il Konstitusiyası öz müsbət və həmin dövr üçün cəsarətli, mütərəqqi müddəaları ilə seçilirdi. Bu Konstitusiyanın "Dövlət və şəxsiyyət" adlanan ikinci bölməsi vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının genişləndirilməsi, onların yeni məzmunla və əlavə maddi, hüquqi təminatlarla zənginləşdirilməsi ilə səciyyələndirdi.

"AZƏRBAYCAN SOVET SOSIALİST RESPUBLİKASININ DÖVLƏT DİLİ AZƏRBAYCAN DİLİDİR"

İlk dəfə olaraq ölkəmizin Konstitusiyası tarixində "xalq hakimiyyəti" və "demokratiya" terminləri məhz Azərbaycan SSR-in 1978-ci il Konstitusiyasında qəbul olunmuşdur. "Azərbaycan SSR-də bütün hakimiyyət xalqa məxsusdur" ifadəsi burada yer almışdır. Həmin Konstitusiyanın digər maddəsində isə deyilir ki, sovet dövlətinin təşkili və fəaliyyəti demokratik mərkəziyyət prinsipinə: aşağıdan yuxarıya bərabərlik bütün dövlət hakimiyyəti orqanlarının seçkili olması, onların xalqa hesabat verməsi, yuxarı orqanların qərarlarının aşağı orqanlar üçün məcburi olması prinsipinə uyğun surətdə qurulur. 1978-ci ildə qəbul edilən yeni Konstitusiyada dil məsələsi əsas prinsiplərdən olmuşdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, 1956-cı ilə qədər qəbul edilmiş Konstitusiyalarda, ümumiyyətlə, dövlət dili haqqında heç bir maddə olmamışdır. Yalnız 1956-cı ildə Azərbaycan SSR Ali Sovetinin qərarı ilə 1937-ci il Konstitusiyasına Azərbaycan dilinin dövlət dili olması barədə maddə əlavə edilib. Azərbaycan SSR-nin rəhbəri olan Heydər Əliyev dil məsələsində öz mövqeyini çox cəsarət və qətiyyətlə bildirmişdir. 1978-ci il aprelin 2-də IX çağırış Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası Konstitusiyasının layihəsi və onun ümum-

xalq müzakirəsinin yekunlarına həsr olunmuş VII sessiyasında məruzə ilə çıxış edən Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin təklifi ilə 73-cü maddə aşağıdakı redaksiyada təklif olunmuşdur: "Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının dövlət dili Azərbaycan dilidir". Azərbaycan dilinə dövlət dili statusunun verilməsi Heydər Əliyevin xalq qarşısında ən böyük tarixi xidmətlərindən biri idi və Ümummilli liderimiz bununla gələcək müstəqil dövlətçiliyin milli rəmzlərindən birini məhərdə qorumuş oldu.

MÜTƏRƏQQİ KONSTITUSİYAMIZ

Müstəqilliyimizi bərpa etdikdən sonra Ulu Öndərin Azərbaycan dövlətçiliyi qarşısında tarixi xidmətlərindən biri də dövlət quruculuğunun hüquqi bazasının yaradılması oldu. Belə ki, 1995-ci ildə qəbul olunmuş Konstitusiyaya Azərbaycan Respublikasının dövlət quruculuğunun əsaslarını formalaşdırdı. Dahi Öndər Heydər Əliyevin müəllifliyi ilə hazırlanmış və ümumxalq səsverməsi nəticəsində qəbul olunmuş bu ali Sənəd müstəqil Azərbaycan Konstitusiyası kimi tarixə yazıldı. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin, bilavasitə təşəbbüsü və müəllifliyi ilə hazırlanmış ilk milli Konstitusiyaya çağdaş dünyanın ən mütərəqqi konstitusiyalarından biri olmaqla, suveren dövlətçilik tariximizdə yeni mərhələ açdı, dövlət quruculuğu, iqtisadiyyat və ictimai-siyasi həyatda dinamik inkişafa güclü təkan verdi. 1995-ci il noyabrın 12-də Azərbaycan xalqı çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrini davam etdirərək, ümumxalq səsverməsi - referendum yolu ilə özünün ilk milli Konstitusiyasını qəbul edərək, Ana Qanunumuzda qanunçuluğu ideya və dəyərlər sistemi kimi təsbit etmiş oldu. Qeyd edək ki, Milli Məclisin 1995-ci il 2 may tarixli qərarı ilə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin sədrliyi ilə yeni Konstitusiyaya layihəsini hazırlayan Komissiyanın tərkibi təsdiq olundu. Yeni Konstitusiyaya layihəsini hazırlayan Komissiyanın ilk iclası 1995-ci il iyunun 5-də keçirildi. Həmin iclasda çıxış edən Ulu Öndər Heydər Əliyev qeyd edib ki, müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyaya layihəsinin hazırlanması olduqca mühüm bir tarixi hadisədir: "Konstitusiyaya yaratmaq üçün şübhəsiz ki, tarixi keçmişimizə nəzər salmalıyıq, amma eyni zamanda ümumbəşəri dəyərlərdən, dünyanın demokratik dövlətlərinin əldə etdiyi nailiyyətlərdən, təcrübədən istifadə etməliyik, bəhrələnməliyik". Konstitusiyanın qəbulundan sonra ölkəmizdə hüquqi dövlət quruculuğu və insan haqlarının təmini sahəsində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdi. 1996-cı il fevralın 6-da Ulu Öndər Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə noyabrın 12-i Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasına Günün elanı edildi. Hər il 12 noyabr - Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul olduğu gün ölkəmizdə rəsmi dövlət bayramı kimi qeyd olunur.

1995-ci il noyabrın 12-də keçirilmiş referenduma qəbul olunmuş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında (21-ci maddə) Azərbaycan dili dövlət dili kimi təsbit olundu. Azərbaycan dilinin inkişafında Heydər Əliyev siyasətinin parlaq təzahürü olan fərman və sərəncamlar böyük əhəmiyyət daşıyır. 2001-ci ilin 18 iyununda Ümummilli Lider "Dövlət dilinin təbii işinin təkmilləşdirilməsi haqqında" fərman imzaladı. Bu tarixi sənəd dilimizin inkişafı və təbii sahəsində meydana çıxan problemlərin həllində mühüm rol oynamışdır. 2001-ci il avqustun 9-da Azərbaycan Prezidenti yeni fərman - "Azərbaycan əlifbası və Azərbaycan dili gününün təsis edilməsi haqqında" mühüm bir sənəd imzaladı. Bu sənəd dilimizin təbii işinin daha mükəmməl səviyyədə həyata keçirilməsinə stimula verdi. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dil siyasəti, Azərbaycan dilinin inkişafına göstərdiyi qayğı, Onun siyasi varisi möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Zümrüd BAYRAMOVA

X əsrin ən dəhşətli səhifəsi hesab edilən İkinci Dünya müharibəsi Azərbaycan üçün çoxlu qurbanlarla sona yetmiş olsa da, bu müharibə dünyada misli görünməmiş qələbə ilə başa çatdı. 9 may - alman faşizmi üzərində qələbə tarixidir. Həmin tarixdən düz 80 il ötür. Elə də qısa zaman deyil. Gör neçə bahar, qış ötüb. Qafqazdan Berlinədək şanlı döyüş yolu keçmiş azərbaycanlıların qəhrəmanlığı, şücaəti yaddaşlarda həmişə yaşayır.

Prezident İlham Əliyevin "1941-1945-ci illərdə İkinci Dünya müharibəsində iştirak etmiş şəxslərə, həlak olmuş və ya sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarına, arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərə birdəfəlik maddi yardım verilməsi haqqında" Sərəncamı bu kateqoriyadan olan vətəndaşların daim yüksək diqqət və qayğı ilə əhatə olunduqlarını bir daha təsdiq edir. Sərəncama əsasən, İkinci Dünya müharibəsində Qələbənin 80-ci ildönümü ilə əlaqədar həmin müharibənin iştirakçılarna 2500 manat birdəfəlik maddi yardım ödəniləcək. İkinci Dünya müharibəsində həlak olmuş və ya sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadlarına, həmin dövrdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslərə, İkinci Dünya müharibəsi illərində döyüş cəbhələrinin arxa hüduqları, yaxud döyüşən donanmaların əməliyyat zonaları daxilində ordunun və donanmanın mənfəyi üçün tapşırıqları yerinə yetirmiş xü-

İnsan amilinə söykənən siyasət

Dövlət başçısının Sərəncamı ilə İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarna birdəfəlik maddi yardım veriləcək

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
PREZİDENTİNİN SƏRƏNCAMI**

BİRDƏFƏLİK MADDİ YARDIM

- İkinci Dünya müharibəsi iştirakçıları **2 500 ₼**
- İkinci Dünya müharibəsində həlak olmuş və ya sonralar vəfat etmiş döyüşçülərin dul arvadları, həmin dövrdə arxa cəbhədə fədakar əməyinə görə orden və medallarla təltif edilmiş şəxslər və b. **1 250 ₼**

◆ Sərəncamın əhatə dairəsi **2 469 şəxs**

Azərbaycan Respublikası
Əmək və Əylənmə Nazirliyi
sosial.gov.az

Berlinədək şanlı döyüş yolu keçdi. Xalqımızın qəhrəman övladları Moskva, Leningrad, Kiyev, Stalinqrad, Simferopol, Odessa və digər şəhərlərin düşməndən azad edilməsində rəşadət göstərmiş oldular. Həmyerlilərimiz Polşa, Çexoslovakiya, Yuqoslaviya və digər ölkələrin azad olunmasında da yaxından iştirak etdilər. Xatırladaq ki, Berlinə ilk dəfə daxil olan hərbi hissələr içərisində 416-cı diviziyası da var idi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müsahibələrinin birində qeyd edib ki, 416-cı diviziya Berlinə götürülməsində də fərqlənib: "Kayzer Vilhelm sarayını məhz bu diviziyanın döyüşçüləri tutublar. Azərbaycanlı leytenant Məcidovun rəhbərlik etdiyi bir qrup döyüşçü isə Brandenburq darvazaları üzərinə Qələbə bayrağını sancıb". Berlin uğrunda döyüşlərdə kapitan X.Gülməmmədovun batalyonu xüsusilə fərqlənib. Kayzerin sarayı üstündə Qələbə bayrağını ilk dəfə mayın 1-də sancanlardan biri leytenant Vahab Osmanov düşmən gülləsindən həlak olub. Brandenburq qapıları üstünə mayın 2-də qələbə bayrağını taxanlardan biri isə leytenant A.Məcidov və onun döyüşçüləri olublar.

susi birləşmələrin işçilərinə, İkinci Dünya müharibəsi dövründə Leningrad şəhərinin müdafiəsinə görə müvafiq medal və döş nişanı ilə təltif edilmiş şəxslərə, habelə Leningrad şəhərinin mühasirəsi iştirakçılarna 1250 manat məbləğində birdəfəlik maddi yardım veriləcək. Sərəncamın ümumilikdə 2469 şəxsə şamil olunacağı gözlənilir ki, onlardan 21-i İkinci Dünya müharibəsi iştirakçılarıdır. Birdəfəlik maddi yardımların verilməsi üçün Sərəncamla Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan 3,2 milyon manat vəsait ayrılıb.

İKİNCİ DÜNYA MÜHARİBƏSİNİN AZƏRBAYCAN HƏQİQƏTLƏRİ

Azərbaycanlı çağırışçı və könüllülərdən formalaşdırılan 77-ci, 223-cü, 336-cı, 402-ci və 416-cı milli atıcı diviziyaları Qafqazdan

11-12 saata qaldırılmışdı. Məzuniyyətlər ləğv

Bu tarixi qələbədə Azərbaycanın, onun övladlarının və neftinin əhəmiyyəti böyükdür. İkinci Dünya müharibəsində qələbənin qazanılmasında Bakı nefti əvəzsiz rol oynamışdır. 1941-1945-ci illər müharibəsi zamanı Sovet İttifaqının istifadə etdiyi neftin 70 faizindən çoxu, benzinin 80 faizi, motor yağlarının isə 90 faizi Azərbaycanın payına düşürdü. Azərbaycan Berlinin alınması zamanı Almaniya səmasında uçuşlar həyata keçirən 7 min hərbi təyyarənin yanacaq təchizatında da mühüm rol oynadı. Xalqımız cəbhəyə 7 tondan çox donor qanı göndərərək, döyüşən ordunun ərzaq və isti geyimlə təchizatında fəallıq göstərdi. 1941-1945-ci illərin alovunu Azərbaycanın hər bir vətəndaşı yaşayıb. Müharibə illərində Azərbaycanın bütün iqtisadiyyatı da müharibə tələblərinə uyğun qurulmuşdu. Fəhlə və qulluqçular üçün iş günü 11-12 saata qaldırılmışdı. Məzuniyyətlər ləğv

olunmuşdu. Ərzaq, gündəlik tələbat və çox işlənən sənaye məhsullarının satışı üzrə kartochka sistemi tətbiq edilmişdi. Orduya səfərbər edilmiş işçilərin yerinə qadınlar və yeniyetmələr cəlb olunmuşdu. Bütün sənaye sahələri cəbhə üçün məhsul istehsal etməyə başlamışdılar. Azərbaycan hərbi əməliyyat meydanına çevrilməyə də, müharibənin əvvəlindən axırınadək, bu meydanda fəal iştirak etdi. Bakıda - indiki Səttərxan adına zavodda müharibə üçün silah-susət istehsal olunurdu. "Katyuşa" raketləri, "Şpakin pulemyotu", "YAK-3" qırıcı təyyarəsi yığılırdı. Bütün qüvvələr faşizm üzərində qələbəyə yönəldilmişdi.

"QƏLƏBƏMİZ UĞRUNDA CANLARINDAN KEÇƏNLƏRİN MÜQƏDDƏS XATİRƏSİNİ EHTİRAMLA YAD EDİRİK"

Azərbaycanda hazırda İkinci Dünya müharibəsi veteranları yaşayır. 9 may-faşizm üzərində qələbədə 80 il ötsə də, həmin illərin ağrısını-acısını yaşayan insanlar hələ də var, müharibənin canlı şahidləri. Həmin illərdə baş verən hadisələrin, müharibənin şahidi və iştirakçısı olan insanların qələbə istəyi ilə Berlinə qədər getmələri, fədakarlıqları və erənlikləri yaddaşlardan, tariximizdən heç vaxt silinməyəcək.

Müharibədə od-alov püskürən cəbhələr-

də ölümlə üz-üzə dayanan, qəhrəmanlıq göstərən insanlara və müharibə veteranlarına Azərbaycanda böyük diqqət və qayğı göstərilir. Veteranlara ikinci həyatı isə öz diqqət və qayğısı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyev bəxş etmişdir. Ümummilli Lider Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğu bütün dövrlərdə müharibə veteranlarının problemlərinə xüsusi diqqət yetirmiş və onlara hərtərəfli qayğı ilə yanaşmışdır. Müstə-

qilliyin ilk illərində veteranlara ədalətsiz münasibət heç kimin yadından çıxmayıb, AXC-Müsavat iqtidarı dövründə, hətta 9 May Qələbə Günündə də ləğv etmək fikrində idilər. Ulu Öndər Heydər Əliyev 1993-cü ildə Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra bu ədalətsiz münasibət aradan götürüldü, ədalət bərpa olundu və veteranlara layiq olduqları hörmət göstərməyə başlandı. "Tarix bu gün də bilməlidir ki, İkinci Dünya müharibəsində Azərbaycan Respublikasının xidməti, fəaliyyəti, rolu çox böyük olmuşdur", - deyən Dahi Öndər Heydər Əliyev müharibə veteranlarını "Xalqımızın Qızıl Fondu" adlandırdı.

Ölkəmizdə müharibə veteranlarına qayğının və onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin bu sahədəki siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyev İkinci Dünya müharibəsinin ağır və çətin sınaqlarından keçmiş veteranların qayğılarına həssaslıqla yanaşır. "Biz ümumi Qələbəmiz uğrunda canlarından keçənlərin müqəddəs xatirəsini ehtiramla yad edirik", - deyən dövlət başçısı Azərbaycanda veteranların diqqət və qayğı ilə əhatə olunduğunu bildirib.

Ölkəmizdə müharibə veteranlarına qayğının və onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biridir. İkinci Dünya müharibəsində od-alov püskürən cəbhələrdə ölümlə üz-üzə dayanan, qəhrəmanlıq göstərən insanlara və müharibə veteranlarına da Azərbaycanda böyük diqqət və qayğı göstərilir. Prezident İlham Əliyevin imzaladığı məlum Sərəncam Azərbaycanın dövlət siyasətinin insan amilinə söykənməsi və humanist mahiyyət kəsb etməsinin növbəti təzahürüdür.

Zümrüd BAYRAMOVA

“Vətənpərvər gənclik parlaq gələcəyimizin təminatıdır”

Aprelin 22-də “Konstitusiyaya və Suverenlik İli” çərçivəsində Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatı, YAP Xətai rayon təşkilatı və Xətai Rayon İcra Hakimiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə “Vətənpərvər gənclik parlaq gələcəyimizin təminatıdır” mövzusunda tədbir keçirilib. Əvvəlcə tədbir iştirakçıları Ulu Öndər Heydər Əliyevin Xətai rayonu ərazisində yerləşən abidəsini ziyarət edib, önünə gül dəstələri düzülüb. Sonra Zəfər parkı ziyarət olunub.

qıl Azərbaycanın ilk Konstitusiyasının Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə geniş ictimai müzakirələr şəraitində hazırlandığını, Əsas Qanunda demokratik dəyərlərin öz əksini tapdığını vurğulayıb. Diqqətə çatdırıb ki, 1995-ci ildə Konstitusiyanın ümumxalq səsverməsi ilə qəbul olunmasından sonra müstəqil dövlət quruculuğu başlandı. Artıq Azərbaycan böyük inkişaf yolu keçərək güclü dövlətə çevrilib. “Şanlı Qələbəmizin qazanılmasının ciddi əsasları var. Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi nəticəsində dövlətimiz bütün istiqamətlərdə gücləndi. Nəticə etibarilə, ölkəmiz möhtəşəm Qələbəyə imza ataraq öz ərazi bütövlüyü və suverenliyini təmin etdi”, - deyən R. Quluyev qeyd edib ki, yüksək vətənpərvərlik ruhunda formalaşan gənclərimiz bu müqəddəs işdə tarix yazdı. O deyib ki, öz qanları, canları hesabına tarix yazan vətənpərvər Azərbaycan gənclərinin həyat yolu gələcək nəsil üçün nümünə oldu: “Bu gün şəhid ailələrinə, qazilərə

YAP Xətai rayon təşkilatının qərar-gahında keçirilən tədbirdə öncə Ulu Öndər Heydər Əliyevin, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan YAP Xətai rayon təşkilatının sədri Ramil Mirzəyev Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2025-ci ilin “Konstitusiyaya və Suverenlik İli” elan olunmasının əhəmiyyətindən danışdı. R. Mirzəyev bildirdi ki, bu il müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasının qəbul edilməsinin 30, Vətən müharibəsində tarixi Zəfərin qazanılmasının 5 ili tamam olur. Onun sözlərinə görə, möhtəşəm Qələbənin əldə edilməsində gənclərin müstəsna rolu var. Bu da onların vətənpərvərlik ruhunda formalaşmasından irəli gəlir.

Çıxış edən YAP Mərkəzi Aparatının Gender siyasəti və gənclərlə iş şöbəsinin müdiri Zəkəriyyə Musayeva bildirdi ki, gənclər siyasəti Azərbaycanda dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Bu siyasətin əsas məqsədi gənclərin hərtərəfli inkişafını təmin etmək, onları yüksək vətənpərvərlik ruhunda formalaşdırmaq, layiqli vətəndaş kimi yetişdirməkdən ibarətdir. Qeyd edib ki, xalqımız şanlı Zəfər qazanmaq-la tarix yazıb: “Bu tarixi gələcək nəsillərə çatdırılmalıdır. Bunun üçün Vətəni sevmək, tariximizi dərinləndirmək, öyrənmək lazımdır. Müstəqil dövlətimiz Ulu Öndər Heydər Əliyevin bizə əmanətidir və bu əmanəti hər zaman qorumalıyıq”.

Xətai Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafiq Quluyev çıxışında müstə-

yüksək qayğı mövcuddur. Onlara hər zaman diqqət göstərmək bizim əsas vəzifələrimizdən biridir”.

YAP Veteranlar Şurasının sədr müavini, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Sədaqət Qəhrəmanova isə qeyd edib ki, müstəqil Azərbaycanın konstitusiyası quruluşunun tam bərqərar olmasında gənclərimizin vətənpərvərliyi öz sözünü dedi: “Gənclər hər bir xalqın xoşbəxt gələcəyə olan ümididir. Gənclər cəmiyyətin dinamik, hərəkətverici, fəal hissəsi, ideyaların gələcəyə ötürülmə qüvvəsidir. Buna görədir ki, onların vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi əsas məsələlərdən biridir. Azərbaycanda dövlət siyasətinin mühüm prioritetlərindən biri gənclərin inkişafıdır. Bu is-

tiqamətdə davamlı addımlar atılır”, - deyərək YAP Veteranlar Şurasının sədr müavini vurğulayıb.

Çıxış edən YAP Gənclər Birliyinin sədri Bəxtiyar İslamov qeyd edib ki, Azərbaycan gəncliyinin inkişafında Ümummilli Lider Heydər Əliyev əvəzolunmaz xidmətlər göstərmişdir: “Hazırda bu siyasət Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Prezident İlham Əliyevin müxtəlif illərdə gəncliyin inkişafı ilə bağlı imzaladığı fərman və sərəncamlar ölkəmizdə həyata keçirilən gənclər siyasətinə yeni impuls verib”.

B. İslamov deyib ki, gənclərimizin böyük üstünlük təşkil etdiyi rəşadətli Azərbaycan Ordusunun tarixi Qələbəsi

milli kimliyimizin, vətənpərvərlik və dövlətçilik dəyərlərimizin real təzahürü idi: “Vətən müharibəsində qazandığımız Qələbə yeni dövrün də əsasını qoydu. Təsədüfi deyil ki, 2020-ci ilədək Azərbaycan gəncliyinin ən ali vəzifəsi işğal altındakı tarixi torpaqlarımızın azad olunması idi. Yeni dövrün realıqları isə Azərbaycan gəncliyinin üzərinə yeni bir vəzifə qoyur. Prezident İlham Əliyevin Vətən müharibəsindən sonrakı dövrdə çıxışlarına nəzər saldıqda bu vəzifəni daha aydın başa düşürük. Qazanılmış Zəfərin qorunması, hər zaman savadlı, dünyagörüşlü, vətənpərvər yeni nəslin formalaşması, Qələbəmizi əsas miras olaraq gələcək nəsillərə ötürmək - məhz bunlar Azərbaycan gəncliyinin yeni dövrün realıqları fonunda başlıca vəzifələridir”.

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı Zaur Hüseynov çıxışında bildirdi ki, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində Azərbaycan gəncləri böyük şücaət göstərmişlər: “Qazandığımız Zəfər Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin qəhrəmanlıq salnaməsidir. Hər bir döyüşçü, o cümlədən gənclər, öz həyatını Vətən yolunda fəda edən şəhidlərimiz və qəhrəman qazilərimiz tarix yazdılar”.

O qeyd edib ki, müharibəyə yollanan gənclərin hamısı döyüşlərdə qəhrəmancasına iştirak etdi. “Onlar bütün dünyaya Azərbaycan gəncinin nəyə qadir olduğunu göstərdilər. Hər biri öz cəsurluğu, igidliyi ilə vətənpərvərlik salnaməsi yazdı, Qələbəmiz dillərdə dastana döndü. Vətən uğrunda canından keçərək şəhidlik zirvəsinə ucaldanların böyük əksəriyyətini də məhz gənclər təşkil etdi. Biz şəhidlərimizin əziz xatirəsini hər zaman böyük ehtiramla anırıq”, - deyərək Vətən müharibəsi Qəhrəmanı vurğulayıb. İnteraktiv formada davam edən tədbirdə iştirakçıların sualları cavablandırılıb. Daha sonra partiya sıralarına yeni qəbul olunan şəxslərə üzvlük vəsiqələri təqdim olundu. Tədbir Yeni Azərbaycan Partiyasının Himninin səsləndirilməsi ilə başa çatdı.

MƏTANƏT

Bir vaxtlar kitab, indi isə telefon...

Görəsən niyə kitabları telefonlara dəyişdik? Telefonlar məgər o kitabları kimi saxlanacaq yeri ola biləcəkmi? Yəni içindəki minlərlə şəkil, xatirələri əbədi saxlaya biləcəkmi? Yoxsa bir an internet itərsə, şəkillər də, xatirələr də itəcəkdir. Ən əsası isə görəsən kitabların insana verdiklərini 100 il bundan sonra telefonlar verə bilirmi?

23 aprel Ümumdünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günüdür. Elə yuxarıdakı fikirlərə də bu əlamətdar gündə kitablar sarıdan yenə bir narahatlıq keçirərək gəldim. Bəzən kitab oxuduğumuz o illərin unudulmaz günlərini elə həsrətlə xatırlayıram ki... Nə qədər kitab oxuyurdun, İlahi... Günlərimiz kitabxanalarda keçirdi. İki gündən, üç gündən bir kitab alıb evə gətirdik. Bizə hansısa bir iş tapşırıran valideynlərimizdən oğurlanıb mütaliə edirdik. Dərsimizi hazırladıq, işimiz gizləndə-aşkarda, orada-burada ancaq kitab oxumaq olurdu. Kitablar da o qədər maraqlı idi ki, bitirmədən gözümüzdə yuxu getmirdi. Dəfələrlə “ay bala, o işi söndürün, yatın, ta gecdir”, - deyərək gecə yarısı kitabı bitirib, səhər yenə kitabxanaya gedirdi, yeni kitablar alırdıq. Desəm ki, kitabxanalarda oxunmamış kitab qoymamışdıq qala, bəlkə də inanan az olar, lakin bu, həqiqətən də belə idi.

Biz gözümüzü kitabdan ayırmırdıq, indi isə gözlər telefonlardan ayrılır. Bizə “ay bala, bu qədər kitab gözlərinizi kor edəcək” deyirdilər, indi isə uşaq, yeniyetmə və gənclərə “ay bala, bu telefonlar gözünüzü kor edəcək” deyirlər. O vaxt əksər adam başı aşağı kitab oxuyurdu, indi haradayıqsa- evdə, küçədə, nəqliyyatda, orada əksəriyyətin başı aşağı, gözü telefondadır. Görəsən günün bu qədər saatını insanlar orada nə axtarırlar? Axtarmadək barmaqlar bir saniyə dincəlmir: axtarır, yazır, pozur... Bircə onu bilərəm ki, barmaqlar nə qədər işləyirsə, beyin bir o qədər yorğun düşür. Lakin kitab oxuyarkən beyin dincəlir, zəhin açılır.

Hər dəfə metroda başı aşağı, gözü telefonda olan bütün yaş qruplarından insanları müşahidə edərkən başı aşağı kitab oxuduğumuz o illəri xatırlayıram. Öz-özlüyümdə xeyli müqayisə aparıram. O vaxtlar elə bu metroda da kitab oxuyanlar çox idi. Nə oldu görəsən, niyə kitablar qatlanıb bir kənara atıldı, telefonların güdazına getdi? Bir andaca kitabların o möhtəşəm ətri gəlir burnuma. Harada qaldığımızı bəlli etmək üçün qatladığımız səhifələr... Saxlanacaq yerimiz olan səhifələr... Orada saxladığımız şəkillər, quruyub səhifələrin arasında özünə yer edən xatirələr dolu güllər... Bəlkə indi də hansısa kitabxanada kitabların arasındaca qalır onlar. Kitabxanalarda digər “yaşayanlar” kimi.

Artıq insanlar uzun illərdir, kitabxanalardan ayağını kəsib. Çünki telefon kitabxanasının yolunu kəsib, kitabların ətrini özünə çəkib. İndi kitab, müəllif, kitabxana yalnız belə əlamətdar günlərdə, həftələrdə anılır. Onu da xatırlayan olarsa...

Kitabları telefona, sosial şəbəkələrə dəyişmişik. Tiktok bizim üçün kitablardan dəfələrlə sevimli olub indi. Əxlaqi dəyərləri aşılardan kitablar onu əlimizdən alan Tiktokun kölgəsində qalıb. Bizi qalmaqdan uzaqlaşdırıran, özü ilə baş-başa saxlayıb bütün dünyanı gəzdirən, yaxşını-pisi ayırd etməyi öyrədən kitabları indi qeybət yeri olan Votsapla, İstagramla dəyişmişik. Kitab oxumaq əvəzinə, qalmış Votsapda, bir-birimizə geyimimizi, açdığımız süfrələri, gəzdirdiyimiz yerləri göstəririk. İstagramda özünü reklam edən kosmetoloq “həkimlərin” Allah-təalanın verdiyi əzaları dəyişməsinə, Yaradana qarşı çıxmasını izləyir və alqışlayırıq. Biz də dəyişmək istəyirik. Necə ki, kitabı telefona dəyişmişik...

...Heyif telefonlara dəyişdiyimiz kitablardan. Çünki telefon heç vaxt kitabların verdiyini verə bilməz insana. Zaman-zaman bunun nə qədər böyük səhv olduğunu anlayacağıq. Lakin onda artıq gec olacaq.

Qarabağ bölgəsi yeraltı sərvətləri ilə yanaşı yerüstü təbii sərvətlərlə də zəngindir. Rejonunda bitən 460-dan artıq yabarı və kol bitkilərinin 70-i endemikdir, yəni, dünyanın başqa heç bir yerində təbii mühitdə bitmir. Bu məqaləmizdə Qarabağın təbiət sərvətlərindən danışacağıq.

Bildiyimiz kimi, Qarabağ özünün təbiəti, landşaft örtüyü, iqlimi, flora və faunası, mədəni bitkilərin zənginliyi ilə həmişə məşhur olub. Erməni vandalizminə məruz qalmadan öncə burada çoxsaylı nadir, o cümlədən "Azərbaycanın Qırmızı kitabı" na daxil edilmiş bitki və heyvan növləri, qoruq və yasaqlıqlar mövcud olub. Buna misal olaraq, Zəngilan rayonu ərazisində, Bəsitçayın dərəsində yerləşən və Avropada yeganə təbii çinar meşəsini, Laçın rayonunun yüksək dağlıq ərazilərində 100-dən artıq bitki növünün qorunduğu Qaragöl Dövlət Təbiət Qoruğunu, qırmızı (qızıllı) palıdın mühafizə olunduğu Laçının Hacısamlı meşəsini, Qubadlı və Laçın ərazisində qırmızı palıdın, qoz ağaclarının, vələs, ağcaqayın, yemişan, ardıc və s. bitdiyi Qubadlı Dövlət Təbiət Yasaqlığını və digər əraziləri göstərmək olar.

Qarabağda 110 fəsiləyə və 397 cinsə aid 606 növ dərman bitkisi (onlardan 4 fəsilə, 10 cinsə aid 11 növ şibyələrdir) yayılıb ki, bu bitkilərin 66 növü ofisial təbabətdə dərman vasitəsi kimi istifadə olunur. Dərman bitkilə-

Qarabağın yüzlərlə dərmedə çarə bitkiləri

liq mənbəyidir və ölkəmizin əvəzolunmaz sərvəti hesab edilir. Zəngilan çinarları dünyada bitən 8 çinar növündən biri idi. XX əsrin əvvəllərində sahəsi 120 hektara yaxın olan bu Çinar meşəsi bütünlüklə Azərbaycana məxsus idi. Lakin 20-ci illərdə Zəngəzur torpaqlarının yarısının Ermənistanla verilməsi ilə Bəsitçay vadisindəki çinar meşəsinin bir hissəsi- Xaçın çay və Şıxavuz çay vadiləri boyunca yayılan ağacları indiki Ermənistanın Qafan rayonunun Nerkin-Hand, Sav və Şıxavuz kəndləri ərazisində qalıb. Beləliklə, ermənilər bu çinar meşəsinin də bir hissəsini öz ərazilərinə qatıblar.

Sonralar akademik Həsən Əliyevin təşəbbüsü ilə nadir təbiət abidəsi olan çinar meşəsini qorumaq məqsədilə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin 1974-cü il 4 iyul tarixli qərarına əsasən Zəngilan rayonunun ərazisində 117 hektar sahəni əhatə edən Bəsitçay Dövlət Təbiət Qoruğu yaradıldı.

Zəngilanın çinar meşəsi Avropada ən böyük, dünyada isə Kanadadan sonra 2-ci yeri tutur. Hazırda Kanada dövlətinin bayrağının üzərindəki Şərq çinarı yarpağının təsviri uzun müddətdir ki, bu dövlətin rəmzinə çevrilib. Bununla yanaşı, bir çox müəlliflər öz tədqiqatlarında hətta belə qənaətə gəlirlər ki, Zəngilanın çinar meşəsi- Şərq çinarı meşəsi dünyanın ən böyük çinar meşəliyi olub.

Tədqiqatçı, coğrafiyaşünas Oktay Ələkbərov da öz araşdırmalarında qeyd edir ki, Zəngilanın çinar meşəsi Yer kürəsinin ən böyük çinar meşəsidir və bu meşə massivi sahəsinin böyüklüyünə görə dünyada birincidir. Zəngilanın çinar meşəsi təkcə yerli mütəxəssislərin, coğrafiyaşünas alimlərin deyil, həm də dünya elminin görkəmli tədqiqatçılarının diqqətini cəlb

edirdi. Zaman-zaman xarici alimlərin Zəngilan çinarları ilə yerində tanış olmaq üçün meşəyə gəldikləri də məlumdur. Ekspedisiya nümayəndələri Zəngilan çinarları ilə yerində tanış olaraq, onların hündürlüyü, diametri, xüsusiyyətləri, görkəmi haqqında ətraflı məlumat toplayıb və öz yazılarında bunlardan bəhs ediblər.

Qarabağın faunası da çox zəngin olub. Burada yaşayan və nəslə kəsilməkdə olan çoxsaylı növlər Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı kitab"ının II nəşrinə daxil edilib. İşğal olunmuş ərazilərdə həşəratlar faunasının 56 növü nadir, endemik və nəslə kəsilmək təhlükəsindədir. Qarabağın daxili su hövzələrində 12 növ balıq yayılıb, onlardan 7-si Beynəlxalq Təbiəti Mühafizə Təşkilatının qırmızı siyahısına da daxil edilib. 1993-cü ilə qədər Qarabağ ərazisində 16 dəstəyə, 57 fəsiləyə daxil olan 288 növ quş qeydə alınıb. Bunlardan 50 növ "Qırmızı kitab"ın II nəşrinə daxil edilib. Qarabağ ərazisində işğala qədər 6 dəstəyə mənsub 64 məməli növü (bəzi müəlliflərə görə 70, digərlərinə görə 61 növ; bunların da 24 növü Azərbaycanın "Qırmızı Kitab"ına daxil edilib) qeydə alınmışdı.

Çox təəssüf ki, Ermənistan işğalı dövründə Qarabağın flora və faunası, məşhur təbiət abidələri də böyük ölçüdə məhv edilib. Məlum olduğu kimi, təbiət qoruqlarının qorunması YUNESKO tərəfindən həyata keçirilir. 1972-ci ildə bu haqda 164 ölkənin dəstəyi ilə Paris Konvensiyası qəbul edilib. Lakin Ermənistanın təcavüzü nəticəsində digər tarixi və mədəni abidələrimiz təbiət abidələrimiz də düşmənlər tərəfindən vəhşicəsinə talan edilib. Buna baxmayaraq, beynəlxalq təşkilatlar bu vandalizm və vəhşilik qarşısında susmağa üstünlük verir.

Lalə Mehralı

rinin 19 fəsilə və 28 cinsdən ibarət 35 növü Qafqaz endemi, 32 növü nadir və itmə təhlükəsində olan, "Azərbaycanın Qırmızı kitabı"na salınmış bitkilərdir.

Öz tarixi boyunca Dağlıq Qarabağda toplanan dərman bitkiləri bir çox ölkələrə ixrac olunurdu. Qarabağın səfəli dağlarından toplanmış çiçək və otlara qədim Babilistan, Roma, Yunanıstan və hətta Misir əcxaxanalarında rast gəlmək olurdu. Onların arasında dazi, andız, çobanyastığı otları və məşhur xarı bülbül çiçəyi vardı. Misir xəstəxanalarının birində çalışan qədim yunan alimi Erazistrat (e.ə. IV əsr) qədim Azərbaycan tibbinin irsini öyrənmək üçün Midiyanın paytaxtı Haqmadan (müasir Həmədən) şəhərinə gəlib və burada Qarabağdan gətirilmiş dərman bitkilərinin nümunələrini əldə edib Misirə aparıb.

E.ə. I əsrdə Romanın Qafqaz Albaniyası ilə müharibəyə girməsi də mehız Qarabağın zəngin təbii sərvətlərinə yiyələnmək məqsədini güdüdü. Lakin romalılar Alban dövləti üzərində qələbə çala bilmədiklərinə görə onunla sülh müqaviləsi imzalamağa üstünlük verdi. Bu sülh müqaviləsində dərman bitkilərinin alış-verişi haqqında da bənd olub. Məşhur tarixçi Strabona görə Roma imperiyası ilə Albaniya arasında bağlanan müqavilədə Albaniya ölkəsindən yığılan bitkilərdən dərmanlar hazırlanmalı və kiçik şüşə qablara doldurularaq Romaya verilməsi barədə öhdəliklər olub. Beləliklə, hələ yeni eranın əvvəlində həmvətənlərimiz Qarabağda yetişən dərman bitkilərini tibbi məqsədlərlə istifadə edirdilər.

Birinci əsrdə yaşamış məşhur Roma ali-

mi Qalen Qafqaz Albaniyasından gətirilmiş otlardan müxtəlif məcunlar, həblər və başqa müalicə vasitələri hazırlayırdı. Beləliklə, Qarabağın tibbi irsi Romada tibb və əcxacılıq elmlərinin inkişafına təsir göstərirdi. VII əsr Alban tarixçisi Musa Qağankatlı özünün "Alban tarixi" kitabında yazır ki, tibb elmində kamilliyə çatan insanlar bu ölkədə xüsusi hörmət sahibləri olmuşdular. O zaman Qarabağda xüsusi əcxaxanalar vardı. Orada həm yerli dərman bitkiləri, həm də dünyanın müxtəlif ölkələrindən gətirilmiş dərman bitkiləri satırdı. Peşəkar həkimlər "türkçərə" adı ilə şöhrət tapmış türk xalq təbabətindən də bəhrələnirdilər.

Türkçərə müalicəsinin təsvirinə erkən orta əsrlər zamanı Azərbaycanda, əsasən, Aran Qarabağ torpağında formalaşmış "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanında da rast gəlmək olar. Bu əsərdə dağ çiçəyindən məlhəm hazırlanması və onunla igidin yarasının müalicə olunması səhnəsi var. Dastana əsasən, Turalın yaralarını sağaltmaq üçün anası Burla Xatunla qırx incəbelli qız dağlara qalxıb səfəli çiçəklər toplayır, o çiçəkləri ana südü ilə qarışdırıb məlhəm düzəldirlər və Turalın yaralarını sağaldırlar.

Qarabağda yayılmış dərman bitkilərinin bioloji aktivlik və müalicəvi xüsusiyyətlərinin də kifayət qədər genişdir, bu bitkilərin 163 növünün diuretik, 157-nin antibakterial, 138-nin yarasəaldıcı, 81-nin büzüşdürücü, 19-nun antivirus xüsusiyyətlərə malikdir. Bu dərman bitkilərinin daha çox növü ürək-damar (81 növ), mədə-bağırsağ (155 növ), böyrək (55 növ), qaraciyər (80 növ), dəri (149 növ), diabet (35 növ) və bir çox digər xəstəliklərin müalicəsində tətbiq edilir.

İşğaldan əvvəl aparılmış tədqiqatlara əsaslanaraq, Qarabağda 2500-ə qədər ali bitki növünün bitdiyini demək olar. Azərbaycan Respublikasının "Qırmızı kitab"ının I nəşrinə daxil edilmiş nadir və nəslə kəsilmək təhlükəsində olan bitkilərin bir çoxu Qarabağdan təsvir edilib. "Qırmızı kitab"ın II nəşrinə 8 Qarabağ endemi haqqında məlumat verilib.

"Qırmızı kitab"a daxil edilmiş 11 növ ağac bitkisinə Qarabağın dendroflorasında rast gəlinir ki, bu da ölkə üzrə bütün nadir və nəslə kəsilməkdə olan dendrofloranın 21%-ni, Kiçik Qafqaz üzrə 50%-ni təşkil edir. İşğaldan əvvəl Qarabağda 228794 hektarı meşə ilə örtülən 260311 hektar meşə fondu olub və bunun 54328 hektarı ermənilər tərəfindən məhv edilib ki, bu da rejonunda mövcud olmuş meşə ehtiyatının 24%-dir.

İşğal dövründə böyük bir xarabalığa çevrilən Qarabağın həm təbii sərvətləri məhv edilib, həm də bərpası mümkünsüz olan misilsiz nümunələri talan edilib. Bu nümunələrdən biri də Zəngilanın dünyaca məşhur qırmızı çinar meşəliyi idi.

Məşhur Çinar Meşəsi də təbii olaraq bütün dünyada marağa səbəb olurdu. Bu çinar meşəsi təkcə Azərbaycanın deyil, bütün Qafqazın flora-faunasının zənginliyində özünəməxsus yer tuturdu. Bəsitçay hövzəsində yerləşən təbii çinar meşəsi sahəsinə, ağacların fiziki sağlamlığına, görünüşünə görə dünyada marağa səbəb olub. Zəngilan nadir bioekoloji əlamətinə görə bənzərsizdir, bu səbəbdən onu "Şərq florasının mirvarisi", möhtəşəm gövdəsi və füsunkarlığına görə isə "Cənubun nəhəng ağacı" adlandırdılar. Bu meşədə yaşı 1500-ə, hündürlüyü 50 metrə, gövdə diametri 4 metrə çatan ağaclar var idi.

Çinar meşəsi çox nadir və füsunkar yaşıl-

Azərbaycan maraqlarını dikte edən dövlətə çevrilib

Prezident İlham Əliyevin sülhü və konstruktiv əməkdaşlığı tərənnüm edən təşəbbüsləri qlobal təşkilatların gündəliyinə daxil olunur

Azərbaycanın əldə etdiyi uğurların, möhtəşəm qələbələrin kökündə Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasət dayanır. Bu siyasətin ölkə Prezidenti, Fətəh Sərkərdə İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməsi Azərbaycanın gücünə yeni güc, qələbələrinə növbəti qələbələr gətirib. Məhz Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasətin bəhrəsi olaraq Prezident İlham Əliyev böyük Sərkərdəlik məhəretə ilə müzəffər ordumuz 44 günlük Vətən müharibəsi ilə 30 il erməni işğalı altında olmuş torpaqlarımızın azadlığına nail olundu. Bu gün üçrəngli bayrağımızı Xankəndidə, Şuşada, Xocalıda, Laçında, Kəlbəcərdə, Cəbrayılda, Zəngilanda, Füzulidə və digər rayonlarda qürurla dalğalandır. Əldə olunan hərbi, siyasi, diplomatik, sosial, iqtisadi zəfərlər təsdiq etdi ki, 22 il öncə Azərbaycan xalqı Cənab İlham Əliyevi Prezident seçməklə sülhün, tərəqqinin, inkişafın, əmin-amanlığın və sabitliyin tərəfində olduğunu nümayiş etdirdi. Cənab İlham Əliyevin Prezident kimi Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 22 il ərzində ölkəmizdə bütün sahələrdə sürətli inkişafa nail olunub, insanların sosial-iqtisadi vəziyyəti daha da yaxşılaşıb.

Regionda istənilən layihənin ölkəmizin razılığı olmadan reallaşması mümkün deyil

Birmənalı şəkildə demək olar ki, regionda reallaşdırılan bütün beynəlxalq, irimiqyaslı layihələr Azərbaycanın iştirakı və milli maraqlarının nəzərə alınması ilə həyata keçirilir. Azərbaycanın güclü dövlət olmasının nəticəsidir ki, regionda istənilən layihə ölkəmizin razılığı olmadan reallaşması mümkün deyil. Beynəlxalq miqyaslı layihələrin icra olunması və tərəfdaş ölkələrlə səmimi əməkdaşlıq əlaqələrin qurulması Azərbaycana olan inam və etimadın daha da artmasına təkan olub. Azərbaycan Prezidentinin yürütdüyü uğurlu xarici siyasət nəticəsində ölkəmiz 2012-ci ildə BMT Təhlükəsizlik Şurasının qeyri-daimi üzvü seçildi, dünyada beynəlxalq təşkilatlar Ermənistanı işğalçı dövlət kimi tanıdı. Azərbaycanın 155 dövlətin dəstəyi ilə BMT Təhlükəsizlik Şurasına qeyri-daimi üzv seçilməsi, həmçinin 120 dövlətin təmsil olunduğu Qoşulmama Hərəkatına 2019-2023-cü illərdə sədrlik etməsi müasir Azərbaycanın beynəlxalq miqyasda nüfuzunu və qüdrətini göstərir. Prezident İlham Əliyevin dünyada sülhü və konstruktiv əməkdaşlığı tərənnüm edən beynəlxalq təşəbbüsləri qlobal təşkilatların gündəliyinə daxil olunur. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə 2013-cü il oktyabrın 28-də BMT tarixində ilk dəfə olaraq "Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı arasında tərəfdaşlıq əlaqələrinin gücləndirilməsi" mövzusunda iclas təşkil edilmişdir. Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2020-ci ilin dekabrında BMT Baş Assambleyasının COVID-19 pandemiyası ilə mübarizəyə həsr edilmiş Xüsusi Sessiyası keçirilmişdir. 18 noyabr 2021-ci il tarixində BMT Baş Assambleyasının 76-cı sessiyası çərçivəsində Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təşəbbüsü ilə QH üzvləri adından irəli sürülmüş "COVID-19 əleyhinə peyvəndlərə bərabər, məqbul qiymətə, vaxtında və universal əlçatanlığın təmin edilməsi" adlı qətnamə BMT üzv dövlətləri tərəfindən qəbul edilib. Qətnaməyə 126 BMT üzv dövləti həm-müəllif qismində qoşulub. Azərbaycanın təşəbbüsləri sayəsində multikulturalizm və mədəniyyətlərarası dialoq kimi məfhumlarının aktuallığı beynəlxalq münasibətlər sistemində qorunub. Azərbaycanda davamlı olaraq Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu, Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu, habelə BMT Sivilizasiyalar Alyansının VII Qlobal Forumu, UNESCO-nun xüsusi sessiyalarının və onlarla digər əhəmiyyətli tədbirlərin keçirilməsi nəticəsində Bakı qlobal münasibətlər sistemində nüfuzlu

beynəlxalq siyasi meydanlardan birinə çevrilib. Həm də Azərbaycanın dünyanın ən aparıcı super gücə malik azad, demokratik dövlət olduğu təsdiqlənir. O da nümayiş etdirilir ki, ölkəmiz dünyada sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunmasına xüsusi tövhələr verməkdədir.

Azərbaycan dayanıqlı və davamlı iqtisadi inkişafa nail olub

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə çıxışlarında vurğulayıb ki, əldə edilmiş uğurların dünyada bərabəri yoxdur, bu, danılmaz aksiomadır: "Güclü dövlət, güclü iqtisadiyyat və sosial rifah. Bax, bu prinsiplərin vəhdəti bu gün Azərbaycanı dünyada seçilmiş ölkələrin sırasına daxil edibdir. Bunun nəticəsində, biz uğurla inkişaf edirik". Son 22 il də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu inkişaf strategiyası nəticəsində ölkəmiz dayanıqlı və davamlı iqtisadi inkişafa nail olub, əhəlinin sosial-iqtisadi vəziyyəti daha da yaxşılaşıb, beynəlxalq aləmdə nüfuzu daha da artır, dövlətimiz Cənubi Qafqazın siyasi, iqtisadi mərkəzinə çevrilib. Əhəlinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşması isə davamlı xarakter daşıyır. Vaxtaşırı olaraq şəhid ailələrinin, qazilərin mənzil, məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atılır. Şəhid ailə üzvləri və müharibə veteranlarından ibarət 103 min şəxs aylıq sosial ödəniş təyin olunması, 3 565 şəxsə sığorta ödənişinin edilməsi bu kateqoriyadan olan insanlara diqqət və qayğının göstəricisidir. 1997-ci il avqustun 2-dək hərbi xidmətdə aldığı xəsərlə bağlı əlilliyi olan 17 164 şəxs üzrə birdəfəlik ödəmə verilib. Şəhid ailələri üzvləri, müharibə iştirakçılarından ibarət 11 min şəxsə 43 min sosial-psixoloji dəstək və reabilitasiya xidməti göstərilib. Ötən dövr ərzində şəhid ailələrinə və qazilərə 13560 mənzil və fərdi ev verilib. Qazilər avtomobillərlə təmin olunub, xarici ölkələrdə müalicə və müayinələri təmin edilib. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyev irsini qətiyyətlə davam etdirərək, Qarabağ problemini birdəfəlik həll etdi, ata vəsiyyətini, xalqına vermiş olduğu vədini yerini yetirərək, tarix yazan lider olduğunu nümayiş etdirdi.

Vədinə möhtəşəm fəaliyyəti ilə əməl edən LİDER

Bu gün bütün dünya Prezident İlham Əliyevin verdiyi sözlərə istisnasız əməl edən, sözü ilə əməlinin üst-üstə düşən, sözünün dəyərli və keçərli olduğunu gören böyük siyasi xadim kimi tanıyır. 22 il bundan əvvəl prezident seçkilərində Cənab İlham Əliyev Azərbaycan xalqına müraciətində söz vermişdir ki, Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarının müdafiə edəcəyəm, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü qoruyacağam. 2020-ci il sentyabr ayının 27-dən başlanan Vətən müharibəsi Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti, ordumuzun qəhrəmanlığı sayəsində qələbə ilə başa çatdı. Şuşa şəhərinin və onun işğaldan azad edilməsinin tarixi əhəmiyyəti nəzərə alınaraq 8 noyabr Zəfər Günü müqəddəs bütün tariximizdə daim yaşayacaq.

Ölkə Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev Qarabağın incisi olan Şuşanın işğaldan azad olunması müjdəsini Azərbaycan xalqına çatdırarkən demişdir: "Mən bu gün, eyni zamanda, Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdim, Onun ruhu qarşısında baş əydim. Ürəyimdə dedim, xoşbəxt adamam ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Şuşanı azad etdik! Bu, böyük Qələbədir! Şəhid-

lərimizin, Ulu Öndərin ruhu şaddır bu gün! Gözün aydın olsun, Azərbaycan! Gözünüz aydın olsun, dünya azərbaycanlıları!"

Bu fikirləri ilə Prezident İlham Əliyev bir daha Ulu Öndərimizin siyasətini inamla və qətiyyətlə davam etdirdiyini və Dahi Öndərin "torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi" vəsiyyətini böyük fəxarət və qürurla yerinə yetirdiyini göstərir. Bu qələbə xalq-iqtidar birliyinin nəticəsidir. Bu, "Qarabağ Azərbaycanıdır və nida" deyən Qalib Sərkərdəmizin "Dəmir yumruq" siyasəti ilə güclü Ordumuzun 44 gün ərzində qazandığı Qələbə Zəfəridir.

2023-cü il oktyabrın 15-də Xankəndi şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yenilməz Sərkərdə, Ali Baş Komandan İlham Əliyev üçrəngli Bayrağımızı ucaltdı. Prezidentimiz Dövlət Bayrağını ucaltdıqdan sonra xalq müraciətində demişdir: "Düz 20 il bundan əvvəl Azərbaycan xalqı mənə böyük etimad göstərərək prezident seçkilərində Prezident vəzifəsinə seçmişdir. O vaxt doğma xalqıma müraciət edərək söz vermişdim ki, Azərbaycan xalqının və Azərbaycan dövlətinin milli maraqlarını müdafiə edəcəyəm, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü qoruyacağam. Konstitusiyaya və "Qurani-Kərim"ə əl basaraq and içmişdim. Şadam ki, son 20 il ərzində verdiyim bütün vədlər, qarşıma qoyduğum bütün vəzifələr icra edildi. Bu gün bütün Azərbaycan xalqı ürək-dən sevinir, bütün Azərbaycan xalqı "Allaha şükür" deyir. Bu günü biz 30 ildən çox gözlemişdik. Ancaq hər birimiz, əminəm və inanırıq ki, bu gün gələcək".

Bir sözlə, qazanılan iqtisadi, hərbi, siyasi, diplomatik qələbələr davamlı olacaq. Həm də nə qədər Azərbaycan dövləti və xalqı var, Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən əsası qoyulan xeyirli, gərəklisi siyasət yaşayacaq və millətimize, dövlətimizə yeni-yeni uğurlar, zəfərlər gətirəcək.

İLHAM ƏLİYEV

Hamımız bilir ki, gün ərzində nə qədər çox hərəkət etsək, sağlamlığımız üçün bir o qədər yaxşı olar. Halbuki bu gün bir çox insan bütün günü ayağa qalxmadan oturaq stolüstü işlərdə işləyir. Xüsusilə pandemiya dövründə hərəkət diapazonumuz ciddi şəkildə məhdudlaşdıqda, hərəkətsizliyin artması bəzi sağlamlıq problemlərinə səbəb ola bilər. Bunların qarşısını almaq üçün bu yazıda oturaq işləyənlərə bəzi məsləhətlər verəcəyik. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Kürəyinizi dəstəkləyin

Bel ağrısı uzun müddət masa arxasında işləyən insanların ən çox rastlaşdığı problemdir. Belinizi lazımi şəkildə dəstəkləmək üçün kreslonuzu tənzimləyərək bel ağrısı riskinizi azalda bilərsiniz. Hündürlüyü, mövqeyi və meyli dəyişdirilə bilən stullar almağınızı tövsiyə edirik. Dirşəklər 90 dərəcə bucaq altında, arxa düz və çiyinlər rahat, paralel vəziyyətdə saxlanılmalıdır. Siz həmçinin ayaqlarınızın altına bir addım qoyaraq daha uzun müddət rahat və dik oturma mövqeyini qoruya bilərsiniz.

Ekranınızı göz səviyyəsinə yerləşdirin

Ekran birbaşa qarşınızda olmalıdır. Monitoru bir qol uzunluğunda, ekranın yuxarı hissəsi isə təxminən göz səviyyəsində yerləşdirməlisiniz. Monitoru düzgün yerləşdirmək üçün monitor dayağına ehtiyacınız ola bilər. Ekranın çox hündür və ya aşağı yerləşdirilməsi boynunuzu əyməyə səbəb olar ki, bu da boyun ağrılarına yol açır.

Klaviaturanı düzgün yerləşdirin

Yazarkən klaviaturanı birbaşa qarşınıza qoyun. Mətn yazarkən biləklərinizə istirahət vermək üçün masanın qarşısında təxminən 100-150 mm boşluq saxlayın. Qollarınız L şəklinə əyilmiş və dirşəkləriniz yanlarınızda olmalıdır. Əgər yəne də rahat bir mövqə tapa bilmirsinizsə, bilək dəstəyindən istifadə edə bilərsiniz.

İşıqlandırmaya diqqət yetirin

İş yerinizdə kifayət qədər işıq olduğuna əmin olun. Az işıq gözlərinizi yorur və öyrənmək motivasiyanızı azaldır. Digər tərəfdən, yüksək işıq səviyyəsi də diqqətinizi yayındıra bilər. Buna görə də masanızı yerləşdirərkən gün işığını nəzərə alın və gözləriniz üçün uyğun işıqlandırma şəraiti yaratmağa çalışın.

Məşqlərdən imtina etməyin

Eyni vəziyyətdə çox uzun müddət oturmaq. Duruşunuza tez-tez dəyişdiriyinizdən əmin olun. Qısa fasilələr beliniz üçün uzun fasilələrdən daha faydalıdır. Qısa fasilələr əzələlərə istirahət etməyə, uzun fasilələr isə gərginliyi aradan qaldırmağa kömək edir.

Həm onurğa sütununu qorumaq, həm də çəki artımının qarşısını almaq üçün evdə və ya ofisdə edə biləcəyiniz kiçik məşqlər bunlardır:

- Telefon zəngləri zamanı ayaq üstə olun. Bu vaxt evdə və ya ofisdə qısa gəzintilər edə bilərsiniz.
- Lift əvəzinə pilləkənlərdən istifadə edərək hərəkətsizliyi azalda bilərsiniz.
- Ətrafınızda kiçik idman avadanlıqları saxlamaq fasilələrinizi kardio seanslarına çevirə bilər. Məsələn, əllərinizi və biləklərinizi hərəkətdə saxlayacaq məşq topları və ya qollar

Oturaq işləyənlər üçün FAYDALI MƏSLƏHƏTLƏR

üçün gərmə hərəkətləri edən bantlar.

- İş həyatının stresi bəzən nizamlı nəfəs almağı unutturur. Tez-tez dərinlə nəfəs alın, nəfəsi bir müddət saxlayın. Bu, havanın ağciyərlərinizə daxil olmasına imkan verəcək və stressinizi azaldacaq.

Bu yazıda masaüstü iş həyatınızı daha sağlam edə biləcək məsləhətləri sizinlə bölüşdük. Bu tövsiyələrə əməl etməklə uzun müddət masa arxasında işləməyin yarada biləcəyi zərərlərdən qaça bilərsiniz.

Masa işçiləri üçün 10 qidalanma və məşq tövsiyəsi
Stolüstü işə sahib olmaq günün çox hissəsini oturaq keçirmək deməkdir. Həmişə eyni vəziyyətdə oturmaq artıq çəkiyə və müxtəlif onurğa xəstəliklərinə səbəb ola bilər. Bu səbəbdən stol arxasında işləyən insanlar fiziki sağlamlıqlarına daha çox diqqət yetirməlidirlər.

İş masasında çalışanlar üçün 10 qidalanma və idman tövsiyəsi:

1. Yeməklərinizdə nə yediynizə daha çox diqqət yetirin
Stol arxasında işləyərkən fiziki hərəkət azaldığı üçün qəbul etdiyiniz qidaların miqdarına və tərkibinə diqqətli yanaşmalısınız. Çünki bu insanlar gün ərzində çox kalori yandırmırlar və bu, uzun müddətdə artıq çəkiyə səbəb ola bilər.
2. Ayağa qalxın və aranızda gəzin
Uzun müddət oturmaq həzm sistemini də yavaşladır. Həzm orqanlarının funksiyalarını yerinə yetirə bilməsi üçün bədənin hərəkətdə olması vacibdir. Odur ki, arada bir ayağa qalxaraq qısa gəzintilər etməyi unutmayın.
3. Stolüstü məşqlər edin
İş masanızda belə sadə məşqlər edə bilərsiniz. Məsələn, oturduğunuz yerdə ayaqlarınızı qarınıza doğru çəkib buraxmaq kimi hərəkətlər sağlamlığınıza müsbət təsir göstərə bilər. Belə məşqləri gündəlik vərdiş halına gətirin.
4. Yeməkləri gözərd etməyin
Bəzi masa işçiləri aclıq hiss etmədiklərini düşünərək əsas yeməkləri gözərd edirlər. Bu isə balanssız qidalanma-

ya və həzm pozğunluğuna səbəb ola bilər. Xüsusilə səhər yeməyi və nahar kimi əsas qidaları qəbul etməyə diqqət edin.

5. Aclığınızı sağlam qəlyanaltılarla təmin edin
Günün sonunda, xüsusilə 17:00-18:00 saatları arasında aclıq hissi yarana bilər. Bu aclığı yemək əvəzinə fiziki hərəkətlə yatırımaq mümkündür. Amma alternativ olaraq qatıq kimi sağlam qəlyanaltılara üstünlük vermək daha faydalı olar.

6. Evinizə piyada gedin
Əgər gün ərzində kifayət qədər hərəkət etməmişinizsə, evə qayıdarkən müəyyən məsafəni piyada gedin. Bu, həm fiziki fəallığınızı artıracaq, həm də gündəlik gəzinti vərdişinə çevriləcək.

7. Nahar üçün yüngül yeməklərə üstünlük verin
Axşam saatlarında ağır və həzm olunması çətin yeməklərdən uzaq durun. Tərəvəz yeməkləri və yüngül şorbalar axşam yeməyi üçün daha uyğundur. Bu, həm həzmi asanlaşdırır, həm də yuxu keyfiyyətinizi artırır.

8. Televizora baxmaq əvəzinə hərəkət edin
Günün çoxunu oturaq keçirdiyiniz üçün axşam saatlarında fiziki hərəkətə üstünlük verin. Televizor qarşısında vaxt keçirməkdənsə, evdə gəzə, hərəkətli fəaliyyətlərlə məşğul ola bilərsiniz. Bu, həm bədəninizi rahatladır, həm də zehninizi dincəldər.

9. Dartınma məşqləri edin
Bütün gün oturmuş əzələləriniz də rahatlığa ehtiyac duyur. Axşam yatmadan əvvəl gərmə hərəkətləri ilə əzələlərinizi boşaldın. Bu, daha rahat yuxu və enerjili səhər üçün faydalıdır.

10. Erkən yatın
Sağlam həyat üçün müntəzəm və kifayət qədər yuxu vacibdir. Hər gecə 7-8 saat yatmağa çalışın. Bu, həm fiziki, həm də zehni sağlamlığınız üçün vacibdir.

Ayşən Vəli

23 Aprel Dünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günüdür. 1995-ci ildə Parisdə UNESCO-nun

Baş Konfransında qəbul edilmiş qərara əsasən həmin gün qeyd olunur. 1996-cı ildən etibarən isə kitaba və müəlliflərə hörmət əlaməti olaraq, bu gün bütün dünyada qeyd olunur. Bu gün dünya şöhrətli dramaturqlar Vilyam Şekspir, Migel de Servantes və yazıçı-tarixçi İnka Qarsilaso de la Veqanın şərifinə Beynəlxalq Kitab və Müəllif Hüquqları Günü kimi qeyd edilir. Hər üç yazıçının onların ölüm günü - 23 aprel 1616-cı il tarixi birləşdirir. Azərbaycanda isə həmin gün 1997-ci ildən etibarən ənənəvi şəkildə qeyd edilir və müxtəlif tədbirlərlə müşayiət olunur. Belə tədbirlərin keçirilməsində məqsəd kitabların insan həyatındakı böyük əhəmiyyətini vurğulamaq, müəlliflik hüququnun mədəni irsin yaranmasında, qorunub-saxlanmasındakı rolunu göstərmək, davamlı iqtisadi inkişafda və informasiya cəmiyyətinin formalaşmasındakı əhəmiyyətini diqqətə çatdırmaqdır. Eyni zamanda, əqli mülkiyyətin yaratıcılarına olan hörmət və ehtiramı nümayiş etdirmək, diqqəti mədəni irsin və adət-ənənələrimizin qorunub-saxlanmasına yönəltməkdir.

Dünya Kitab və Müəlliflik Hüququ Günü

vüzü nəticəsində minlərlə qiymətli kitab və qədim əlyazmalarımız məhv olmuş, tarixi və mədəni abidələrimiz dağıdılmış, işğal edilmiş ərazilərdə qeyri-qanuni aparılmış qazıntılar nəticəsində aşkar edilmiş tapıntılar ermənilər tərəfindən mənimlənməmişdir. Ermənilər bütün dövrlərdə Azərbaycana qarşı işğalçılıq siyasətini təkə ərazi iddiaları ilə məhdudlaşdırmayıb, mədəni irsimizə, millimənəvi dəyərlərimizə göz dikiblər, onları oğurlayıb özünü küləşdirməyə çalışıblar. Azərbaycanın mədəni irs nümunələrini erməni mülkiyyəti adı ilə tanımağa çalışaraq əqli mülkiyyətimizin terrorçusuna çevriliblər. Ermənilər öz ərazi iddialarını əsaslandırmaq üçün Azərbaycan torpaqlarının həqiqi sakinlərinə məxsus olan maddi və qeyri-maddi mədəni irsin mənimlənməsi və erməniləşdirilməsi ilə bağlı müxtəlif yollardan istifadə ediblər. Əqli və maddi-mədəni oğurluqlarla, tarixi-coğrafi uydurmalarla, özlərinə yalançı tarix formalaşdırıblar. Erməni vandalizmi nəticəsində, Azərbaycan xalqının çoxəsrlilik tarixini əks etdirən 700-dən artıq tarixi və mədəniyyət abidəsi, o cümlədən, 11 dünya əhəmiyyətli abidə dağıdılıb, qarət edilib və yandırılıb.

Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərini xarabalığa çevirən ermənilər vəhşilik missiyalarını həyata keçiriblər. Artıq Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsində Zəfər qazandı. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə məscidlər, mədrəsələr, körpülər, məbədlər nəinki dağıdılmış, eyni zamanda bir çox hallarda təyinatına uyğun olmayan şəkildə istifadə olunaraq xalqımızın milli mədəni dəyərləri təhqir edilmişdir. Füzuli rayonunda Hacı Ələkbər məscidi, Dədəli, Merdinli, Gecəgözlü, Yuxarı Veysəlli kənd məscidləri, Cəbrayıl rayonunda Süleymanlı və Papı kənd məscidləri, Qubadlı rayonunda Məmər və Yusifbəyli kənd məscidləri, Zəngilan rayonunda Zəngilan şəhər məscidi, Malatkeşin və Zəngilan kənd məscidləri və s. bu sıradadır. Ağdam şəhərində yerləşən Pənəhəli xanın və Mehdiqulu xanın türbələri dağıntılara məruz qalmış, işğalçı Ermənistan tərəfindən abidələrə ciddi ziyan dəymişdir. Erməni silahlı qüvvələri tərəfindən ən çox dağıdılan daşınmaz mədəni irs nümunələri olan məscidlər, türbələr və digər inanc yerləridir ki, bu da erməni vandallığının göstəricisidir.

Ermənistanın mədəniyyət obyektlərinə, dini-mədəni irsimizə qarşı bu cür vandalizm aktları bir çox beynəlxalq sənədlərə, o cümlədən 1954-cü ildə Haaqada qəbul edilmiş "Silahlı münaqişə zamanı mədəni sərvətlərin qorunması haqqında Konvensiya"nın, "Arxeoloji irsin qorunması haqqında" Avropa Konvensiyasının, "Ümumdünya mədəni və təbii irsinin mühafizəsi haqqında Konvensiya"nın müddəalarına ziddir. Bütün qeyd olunan bu və digər abidələrimizlə yanaşı, Ermənistan ərazisində məhv edilən Azərbaycan abidələri də - Zəngəzurda İrevana qədər dağıdılmış tarixi abidələr erməni vandallığının bariz nümunəsidir. Ermənilər Azərbaycanın adət-ənənələrini, tarixi abidələrini, musiqini, musiqi alətlərini, mətbəxini və digər nümunələrini öz adlarına çıxmağa çalışıblar. Bu məqsədlə, ermənilər hər bir yola, hətta cinayətə də əl atıblar. Azərbaycan xalqının mədəni irsinin qorunması, ermənilər tərəfindən özünü küləşdirilməsinə yol verilməməsi üçün ciddi addımlar atılıb.

gir Cahangirovun adı göstərilməməklə onun əsərinin oxunması müəllif kimi hüquqlarının pozulduğunu göstərir. Azərbaycanın xalq artisti, bəstəkar Eldar Mansurovun "Bayatılar", "O gələndə", "Bir payız gecəsi", "Yarı səndə, yarı məndə" və "Gecələr keçir" əsərlərinin müxtəlif erməni "ifaçı"ları tərəfindən mənimlənməsi və "Youtube" kanalında və digər internet şəbəkələrində yayılması onların bu sahədə də Azərbaycan xalqının sərvətlərini mənimlədiklərini göstərən dəlillər sırasındadır. Eləcə də Azərbaycan xalqına məxsus balaban, tütək, kamança və qanun (kanon) musiqi alətlərinin erməni milli musiqi alətləri kimi təqdim etmələri olsa da bunlara müvəffəq ola bilməyiblər. Həmin musiqi alətləri Azərbaycan xalq musiqisində qədim dövrlərdən bəri geniş istifadə edilən və populyarlığını bu günədək qoruyub saxlayan türk mənşəli alətlər olması öz təsdiqini tapıb.

Xatırladaq ki, Əlixan Səmədovun balabanda ifa etdiyi "Sən gəlməz oldun"u Civan Qasparyan balabanda təkrarlayaraq, öz adına çıxarıb. Onun oğurladığı Azərbaycan mahnıları sırasında Tofiq Quliyevin "Sənə də qalmaz", Rauf Hacıyevin "Saçlarına gül düzüm", Eldar Mansurovun "Melodiya" və "Gecə zəngləri" və s. var. Bütün bu və ya digər əsərlər ermənilər tərəfindən oğurlanıb.

Rus yazıçısı Bestujev-Marlinski və alman Həksthauzenin yazdıqları fikirləri xatırlatmaq yerinə düşərdi: "Ermənilər erməni dilində yox, tatar (türk) dilində mahnı qoşurlar", "Ən məşhur erməni şairləri öz əsərlərini yaymaq üçün həmişə türk dilində yazırlar". Bu fikirlər artıq hər şeyi demiş olur. Vaxtilə "Əsli və Kərəm", "Şah İsmayıl", "Aşiq Qərib" kimi Azərbaycan dastanlarını da öz adlarına çıxmağa çalışıblar.

MƏHV OLMUŞ QIYMƏTLİ KİTAB VƏ QƏDİM ƏLYAZMALARIMIZ

Ermənistanın Azərbaycana hərbi təc-

23 aprel –Beynəlxalq Kitab və Müəllif Hüquqları Günüdür

Xüsusi olaraq qeyd edək ki, Azərbaycanın müəllif-hüquq sisteminin yaradıcısı Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir. Məhz Onun uzaqgörənliyi sayəsində 1993-cü ildə mərkəzi icra hakimiyyəti statusunda Müəllif Hüquqları Agentliyi yaradıldı və 1996-cı ildə müstəqil Azərbaycanın ilk əqli mülkiyyət üzrə "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Qanun qəbul olundu.

ƏQLİ MÜLKİYYƏT SİSTEMİ BEYNƏLXALQ SƏVİYYƏYƏ YÜKSƏLDİ

Azərbaycanın əqli mülkiyyət sisteminin beynəlxalq səviyyəyə yüksəlməsinə yol açıldı. Ulu Öndər Heydər Əliyevin tövsiyələri əsasında Avropa məkanında, ilk dəfə olaraq, MHA tərəfindən "Azərbaycan folklor nümunələrinin qorunması haqqında" qanun layihəsi hazırlandı. 2002-ci ildə isə "İntegral sxem topologiyalarının hüquqi qorunması haqqında" Qanun qüvvəyə mindi.

Müasir dövrdə "ƏMH təminatı və piratçılığa qarşı mübarizə haqqında", "Azərbaycan folkloru nümunələrinin hüquqi qorunması haqqında" unikal qanunlardan, 100-ə qədər normativ-hüquqi sənədlərdən ibarət olan Azərbaycanın müəllif-hüquq bazası mövcuddur. Piratçılığa qarşı görülən tədbirlər nəticəsində, piratçılığın səviyyəsi müxtəlif sahələrdə nəzərə çarpacaq dərəcədə aşağı düşüb.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırıqlarına əsasən, adıçəkilən qanunlarda müasir dəyişikliklər edilib və onlara əlavələr olunub. Bununla yanaşı, müəllif-hüquq qanunvericiliyi zənginləşib, 2004-cü ildə "Məlumat toplularının hüquqi qorunması haqqında" Qanun, 2012-ci ildə isə "Əqli mülkiyyət hüquqlarının təminatı və piratçılığa qarşı mübarizə haqqında" Qanun qəbul olunub. Ümummilli Lider Heydər Əliyev tə-

rəfindən əsası qoyulan və Ulu Öndərin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən davam etdirilən düşünülmüş siyasətinin nəticəsi olaraq, Azərbaycanın müəllif-hüquq sistemi beynəlxalq ekspertlərin rəyinə əsasən, MDB məkanında ən inkişaf etmiş sıralara daxil edilib və nümunəvi sistem kimi qəbul olunub.

MİLLİ MUSIQIMIZƏ XAS NÜMUNƏLƏRİN ERMƏNİLƏR TƏRƏFİNDƏN OĞURLANMASI

Maraqlıdır, müəlliflik hüququ ilə qorunan obyektlər hansılardır? Ədəbi əsərlər - elmi nəşrlər, romanlar, poemalar, pyeslər, məlumat nəşrləri, qəzetlər və jurnallar, kompüter proqramları, məlumat topluları və multimedia məhsulları, filmlər və digər audiovizual əsərlər, musiqi və xoreografiya əsərləri, təsviri sənət əsərləri, məsələn, rəsmlər, cizgilər, fotosəkillər və heykəllər, memarlıq əsərləri, həmçinin reklam rəsmləri, coğrafi xəritələr və çertyojlar və s. ola bilər. Mənbələrdə qeyd olunduğu kimi, müəlliflik hüququ ilə qorunan əsərlərin müəlliflərinin şəxsi (qeyri-əmlak) hüquqları yanaşı, müstəsna əmlak hüquqları vardır. Onların əsərdən istifadə etməyə, yaxud razılaşdırılmış şərtlərlə əsərdən istifadə hüququnu digər şəxslərə verməyə müstəsna müəllif hüququ vardır.

Ermənilər tərəfindən Azərbaycan milli musiqimizə məxsus nümunələrin oğurlanması hallarına tez-tez rast gəlinir. Azərbaycan bəstəkari Cahangir Cahangirovun "Zərif gülüşüm" adlı musiqi əsərinin Arutyun Pambukçyan və Seda Tadevosyan tərəfindən "Qaram dardzats" adı altında ifa edilməsi mənimlənməsi plagiatdır. Adlarını qeyd etdiyimiz "ifaçılar" tərəfindən Cahan-

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

- Azərbaycan Dəmir Yolları son illər çox effektiv işlər görür, yeniliklər var. Bizi daha hansı yeniliklər gözləyir, gələcəkdə hansı layihələr var?

- Sərnişindəşimə istiqamətində Azərbaycan Dəmir Yollarının ilk prioriteti təbii ki, sərnişindəşimə xidmətlərinin təkmilləşdirilməsi, sərnişin məmnuniyyətinin artırılmasına yönəlmiş layihələrin həyata keçirilməsidir. Sərnişin nöqtəyi-nəzərindən baxanda pandemiya öncə mövcud olmuş marşrutların bərpasıdır. 2023-cü ildən etibarən bu marşrutların bərpası istiqamətində irimiqyaslı işlər həyata keçirilir. 2023-cü ildə Bakı-Gəncə marşrutunun Ağstafaya qədər uzadılması, hətta 2023-cü ildə Azərbaycan Dəmir Yolları tarixində ilk dəfə olaraq Qəbələyə qatarların istifadəyə verilməsi, dəmir yolu xəttinin çəkilməsi, 2024-cü ildə tələbatdan asılı olaraq stansiyalara yeni dayanacaqqlar verilməsi, əlavə olaraq bu ilin əvvəlində Balakənə qatarların fəaliyyətini bərpa etdik. Bu istiqamət

mətdə işlər gedir. Eyni zamanda da Abşeron Dairəvi Dəmir Yol marşrutu üzrə qrafiklərdə dəyişikliklər oldu. Bu da sərnişinlərin müraçiblərinə əsasən edildi. Təbii ki, rəqəmsallaşma günün tələbidir. Bu layihələr var və davam edir. İlk növbədə ADY mobil tətbiqindən danışa bilərəm ki, 2023-cü ildə artıq istifadəyə verildi. Bu gün artıq 200 iyirmi mindən artıq istifadəçisi var. Eyni zamanda bank kartları ilə gediş haqqına icazə verilir. Rəqəmsal layihələr bunlarla bitmir. Həm də yükdaşıma sahəsində var. Azərbaycan Dəmir Yollarının tarixən ilk missiyası yükdaşıma olub. Qısa müddətdə tələbat artıqca sərnişindəşimə ikinci bir xidmət istiqamətinə çevrilib. Yükdaşımada da nailiyyətlər var. Beynəlxalq dəhlizlərlə bağlı çox vacib işlər görülür. Yeniliklər çoxdur.

- Qatarların sayı artırılrsa da, yenə sıxlıq yaşanır. İnsanlar qapılar önündə sırada dayanır, kim birinci mindi prinsipi ortaya çıxır. Qatarların qrafik sayı azaldıla bilər?

- Bütün dünyada, dünyanın aparıcı şəhərlərində, xüsusilə həmin şəhər mərkəz və əhalisi çoxdursa, pik saatlarda sıxlıq olması təbii hala çevrilib. Bakı böyüyür, nəinki ölkəmizin, regionun həm də iqtisadi mərkəzidir. Pik saatlarda sıxlıq olması əslində qeyri-adi görünməməlidir. İkinci məsələ odur ki, Bakıya tək Sumqayıt, Xırdalan, Masazır istiqamətindən gün ərzində 300 min insan gedib gəlir. Bu, tək bir istiqamətdir və çox böyük

“Hava şəraiti qatarların hərəkətinə təsir göstərən birinci amildir”

Azərbaycan Dəmir Yolları QSC-nin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin aparıcı mütəxəssisi, ADY-nin media məsələləri üzrə məsul əməkdaşı Bəxtiyar Hacıyevin SİA-ya müsahibəsini təqdim edirik:

- Sumqayıt sərnişindəşimə stansiyasının parking yerlərində acınacaqlı vəziyyət hökm sürür. Bəzən vətəndaşlar avtomobillərini düz dəmiryol vağzalının önündə saxlayaraq çıxıb gedirlər və buna da nəzarət olunmur. İdarə əməkdaşları sanki kabinetdən çölə çıxmaq istəməzlər. Ərazi boş olaraq qalır.

- Sumqayıtda pik saatlarda böyük axın olur. Səhər saatlarında insanlar gəlib şəxsi maşınlarını parking yerlərində saxlayırlar. Axşama qədər avtomobillər orada 9-10 saat dayanır. Bu da digər saatlarda hərəkət itirənlərinin hərəkətinə mane olur. Bunlar bir az fərdi məsələlərdir. Nəzarəti bacardığımız qədər edirik. Təbii ki, nəzərimizdədir, ən uyğun yolla həyata keçiriləcək. Bu problem Bakı Dəmir Yol vağzalında yoxdur. Bundan əvvəl isə qanunsuz dayanacaq meydançasına çevrilmişdi. Nəticə olaraq sərnişinləri yola salanlar bilmirdilər ki, avtomobili harada saxlasınlar.

- Bakı-Qazax, Bakı-Tbilisi-Qars istiqamətində qatarlar nə zaman fəaliyyətə başlayacaq?

- Bu işlər mərhələli şəkildə həyata keçirilir. Birinci növbədə yol təmir olunmalıdır. Qatar parkına uyğun olaraq qatar varsa, o istiqamətdə sərnişindəşimə bərpa olunur. Təkcə bununla bitmir, araşdırılır, əməkdaşlar tərəfindən analiz olunur ki, həmin istiqamətdə tələbat varmı. Əgər qatar bir istiqamətdə boş gedib-gələcəksə, bunlar da nəzərə alınır. Mərhələli şəkildə pandemiya öncəsi marşrutlar bərpa olunacaq. Bakı-Tbilisi qatarına gəldikdə isə bilirsiniz ki, 2020-ci ildən xüsusi karantin rejimi tətbiq olunur, bu gün də davam edir. Qatarın fəaliyyətinin dayandırılması məhz sərhədlərin bağlı olması ilə bağlıdır. Gələcəkdə hər hansı yenilik olarsa, Bakı-Tiflis qatarının fəaliyyətinin bərpası mümkündür. Hazırda Qars istiqamətində hərəkət işləkdir, ancaq yükdaşımalar üçündür. Bu artıq sonrakı mərhələnin işidir. İlk məqsəd də yükdaşıma idi. Cənab Prezidentin təşəbbüsü ilə bu layihə ərsəyə gəldi. 2023-cü ilin may ayından 2024-cü ilin may ayına qədər modernləşmə işləri aparıldıqdan sonra yenidən yükdaşıma bu istiqamətdə bərpa olundu. Yəqin ki, növbəti illərdə yeni xəbərləri görürük.

Söylü Ağazadə

axındır. AYNA və ADY-nin burada məqsədi eynidir. Sərnişinləri rahat, təhlükəsiz, maneəsiz mənzil başına çatdırmaq hər ikisinin məqsədidir. Mənə elə gəlir ki, maneə ilə qarşılaşmayan elektrik qatarları da, zolaqların sayəsində maneəsiz hərəkət edən avtobuslar da çox böyük xidmət göstərir. Aprelin 1-dən Abşeron dairəvi marşrutu üzrə optimallaşdırma həyata keçirilib. Burada məqsəd pik saatlarda sərnişin sıxlığının nisbətən tənzimlənməsinə nail olmaqdır. Təbii ki, müraçiblər də var idi. Bu qrafik üzrə ilk dəfə həftəlik üç qrafik təyin olunub: iş günü, şənbə və bazar. Bundan əvvəl iş günü və qeyri-şənbə idi. Bu da ondan irəli gəlir ki, müşahidələr göstərir ki, şənbə günləri qatarlardan istifadə edənlərin sayı daha çoxdur, nəinki bazar günləri. Ona görə də, şənbə günləri qrafikin sayını artırırıq. Artıq şənbə və bazar günlərinin qrafiki ayırıdır. İş günləri reyslərin sayı 66-dan 92-yə çatdırılıb. Bu da kifayət qədər böyük rəqəmdir. Ən çox şikayətlər Bakı-Xırdalan-Sumqayıt-Bakı istiqamətindən gəlir. Burada reyslərin sayı 24-dən 36-yə çatdırılıb. Əvvəl ekspres qatarı yalnız Sumqayıtda dayanırdı, indi isə Xırdalan və Biləcəriyə də saxlayır. Xırdalan kəməti bu qatardan da istifadə edir. Əvvəlki qrafikdə Sumqayıt-Xırdalan-Bakı istiqamətində 5 reys həyata keçirilirdisə, artıq 9 reysə çatıb. Xırdalan və Biləcəri sakinləri bu istiqamətdə qatardan ən az istifadə edən sakinlərdir.

Axını nəzərə alaraq nə qədər çox qatar verəsek, o qədər çox sərnişin daşıya biləcək.

- Yağışlı, qarlı havalarda qatarların müntəzəmliyi gecikməsi nə ilə əlaqədardır?

- Hava şəraiti qatarların hərəkətinə təsir göstərən birinci amildir. Hətta yüksək temperatur belə reyslərin deformasiyaya uğramasına səbəb olur. Bu yollar Azərbaycan Dəmir Yolları əməkdaşları, infrastruktur diaqnostika komitəsi tərəfindən yoxlanılır, nasazlıq aşkar edildikcə aradan qaldırılır. Əslində hava şəraiti ilə əlaqədar çox da gecikmə olmur. Qrafikdən qismən kənara çıxma halları olur. İkincisi, əgər qatarın sürət həddi təhlükə yaradırsa, maşinist təlimata uyğun olaraq sürəti endirir. Güclü yağış, külək, duman da təsir göstərə bilər. Sürət həddi enəndə də son nöqtəyə 5-10 dəqiqə gec çatması müşahidə olunur. Belə hava şəraitində ilk məqsəd sərnişinlərin mənzil başına təhlükəsiz çatdırılmasıdır. Bu, təlimatdır. Maşinist də bu təlimata əməl etməyə borcludur. Çünki böyük məsuliyyətdir, çoxlu sayda sərnişin daşıyır. Ona görə də, sərnişinin narazılığını nəzərə almamalıdır. Yeni birinci növbədə təhlükəsizlik nəzərə alınmalıdır. Sərnişinlər qatarla səyahəti daha üstün tuturlar. Çünki səyahəti proqnozlaşdırma bilirlər. Qatarla səyahət edəndə bilirsən ki, bu saatda çıxıb filan saatda çatacaqsan. Hava şəraiti isə həmişə pis olmur.

“Azərbaycan Çin arasında münasibətlərin inkişaf etməsi, hər iki dövlətin maraqlarına xidmət edir. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin hakimiyyətə gəldiyi gündən və bu günə qədər Çin Xalq Respublikası ilə olan münasibətlərinə xüsusi önəm verib. Bu nöqtəyi-nəzərdən qarşılıqlı təmaslardan, səfərlərdən və digər beynəlxalq tədbirlərdə keçirilən görüşlərdən əldə edilən razılıqlardan görmək mümkündür”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Xəyal Bəşirov deyib.

Onun sözlərinə görə, cənab Prezident İlham Əliyev 2014-cü ildə Çinə qarşı tərəfin dəvətilə işgüzar səfərə getməsi, daha sonra 2015-ci ildə dövlət səfərini etməsi və dövlətlər arasında münasibətlərin, çox inkişaf etdiyi məqamlarda Azərbaycan Prezidentinin Çində “Bir Kəmər Bir Yol” forumunda iştirak etməsi və bu forum zamanı keçirilən görüşlər Azərbaycanla Çin arasında münasibətlərin inkişaf etməsinə səbəb olub. Eyni zamanda bir tarixi hadisəni də mütəlc şəkildə qeyd etmək lazımdır ki, ötən il Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən toplantısında Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin orada fəxri qonaq kimi iştirak etməsi və Çin Xalq Respublikasının rəhbəri Si Çin Pinlə görüşməsi və Azərbaycanla Çin arasında tarixi sənəd olan strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında sənədin imzalanması çox mühüm

“Bizim ölkələrimiz arasında çox ciddi qarşılıqlı səfərlər olub”

rin, çox inkişaf etdiyi məqamlarda Azərbaycan Prezidentinin Çində “Bir Kəmər Bir Yol” forumunda iştirak etməsi və bu forum zamanı keçirilən görüşlər Azərbaycanla Çin arasında münasibətlərin inkişaf etməsinə səbəb olub. Eyni zamanda bir tarixi hadisəni də mütəlc şəkildə qeyd etmək lazımdır ki, ötən il Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən toplantısında Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin orada fəxri qonaq kimi iştirak etməsi və Çin Xalq Respublikasının rəhbəri Si Çin Pinlə görüşməsi və Azərbaycanla Çin arasında tarixi sənəd olan strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında sənədin imzalanması çox mühüm

bir haldır. Əslində Azərbaycanla Çin arasında olan münasibətlərin artıq rəsmi və eyni zamanda tarixi bir mərhələyə keçməsindən xəbər verir. Ondan sonra artıq bizim ölkələrimiz arasında çox ciddi qarşılıqlı səfərlər olub. Azərbaycanın nümayəndə heyətləri müxtəlif istiqamətlərdə səfərlər edərək Çin rəsmiləri ilə görüşlər keçirmişdir. Bura Baş Prokurorluq, Prezident Administrasiyası, Yeni Azərbaycan Partiyası və digər istiqamətlərdə fəaliyyət göstərən sahələrə aid olan şəxslərin Çinə səfər etməsi, eyni zamanda Çindən Azərbaycana nümayəndə heyətlərinin gəlməsi və COP-29 tədbirində Çin tərəfindən böyük nümayəndə heyətinin burada iştirak etməsi, bunların hamısı qarşılıqlı maraqlı doğuran məsələlərdir”.

Ziya Hikmətoğlu

Rusiya Müasir Dövlət İnkişafı İnstitutunun direktoru Dmitri Solonnikov "Moskva-Baku" portalına müsahibəsində Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderləri arasında görüş, o cümlədən Moskvada 9 may faşizm üzərində Qələbənin 80 illiyi tədbirləri çərçivəsində Azərbaycan prezidenti ilə Ermənistanın baş naziri arasında ayrıca danışıqların mümkünlüyünü şərh edib. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.

- Dmitri Vladimiroviç, Moskvada 9 may Qələbə bayramı şənliyi çərçivəsində Ermənistan-Azərbaycan nizamlanması üzrə Putin, Əliyev və Paşinyan arasında üçtərəfli görüş, eləcə də Əliyev və Paşinyan arasında ikitərəfli görüş hansı perspektivlərə malikdir?

- Düşünürəm ki, Moskvada Rusiya prezidenti, Azərbaycan prezidenti və Ermənistanın baş naziri arasında üçtərəfli görüş gözləmək lazım deyil. Birincisi, mayın 9-da keçiriləcək tədbirlərə çoxlu sayda liderlər gələcək, bu, kifayət qədər irimiqyaslı tədbir olacaq və gərgin qrafikə görə belə bir görüşün hətta texniki baxımdan mümkün olması mümkün deyil. Bundan əlavə, xatırladığımız kimi, son illərdə Ermənistan tərəfi Rusiya Federasiyasının daha azərbaycaniyönlü mövqə tutmasını əsas götürərək, Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normalaşdırılmasına dair Rusiya ilə üçtərəfli danışıqlar formatından imtina etməyə başlayıb. Amma bu cür bəya-

natlar İrəvanın Rusiya ilə ikitərəfli münasibətlərdən sakit şəkildə faydalanmasına mane olmur. Burada nədənsə neqativ ifadələr eşidilmir.

Əlbəttə, İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında Moskvada ikitərəfli görüş mümkündür, amma burada da ciddi nəticə gözləmədim. Birincisi, ona görə ki, yenə də həm Azərbaycan prezidentinin, həm də Ermənistanın baş nazirinin Qələbə paradına görə Moskvaya səfərinin formatı nümayişkarane addımdır. İkincisi, Bakı ilə İrəvan arasında sülh sazişinin imzalanması istiqamətində irəliləyiş hazırda qeyri-mümkündür, çünki bu sənədi imzalamaq üçün Azərbaycanın şərti - Azərbaycan Respublikasına qarşı ərazi id-

Moskvada 9 may Qələbə Günündə Putin, Əliyev və Paşinyan arasında üçtərəfli görüş keçiriləcək?

Dmitri Solonnikov: Ermənistanın Zəngəzur dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsinin guya Azərbaycanın sülh üçün yeni ilkin şərti olması barədə bəyanatları manipulyasiyadır

dialarının Konstitusiyadan çıxarılması - Ermənistan hakimiyyətinin yalnız 2027-ci ildə yerinə yetirməyə hazır olduğu bir şeydir. Ona görə də İrəvan Bakını nə qədər razı salmağa çalışsa da, hələlik heç bir sülh müqaviləsi imzalanma bilməz. Və Azərbaycanın fundamental şərtlərini yerinə yetirmədən, münasibətlərin normalaşmasından müəyyən bonuslar almaq üçün İrəvana bu imza lazımdır.

- *Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbəri Antalya Diplomatik Forumu çərçivəsində erməni həmkarı ilə son danışıqları məhsuldar adlandırıb, baxmayaraq ki, heç bir irəliləyiş olmadığını qeyd edib. Eyni zamanda, nazir qeyd edib ki, Bakı və İrəvan danışıqlar prosesi çərçivəsində (sülh müqaviləsinin imzalanması məsələsindən kənar) sərhədlərin delimitasiyası prosesinin davam etdirilməsi və nəqliyyat-iqtisadi əlaqələrin blokunun açılmasını müzakirə edir;*

Azərbaycan da Zəngəzur dəhlizi layihəsinin həyata keçirilməsində ısrarlıdır... Ermənistanda isə artıq bəyan etməyə başlayıblar ki, bu yolla Bakı guya İrəvana daha bir ilkin şərt qoyur...

- Prinsipcə, sərhədin delimitasiyası prosesinin davam etdirilməsi mövzusu Əliyevlə Paşinyan arasında Moskvada keçiriləcək potensial görüşdə müzakirə oluna bilər, çünki sülh müqaviləsinə görə, dediyim kimi, bu halda heç bir irəliləyiş olmayacaq. Liderlər yalnız öz mövqelərini təkrarlayacaqlar. Ermənistanla müvəqqəti sülh müqaviləsi Bakını qane edə bilməz. Lakin delimitasiya ilə bağlı irəliləyiş ola bilər. Burada prosesə təsir edə biləcək xüsusi hüquqi məsələlər yoxdur; Burada yaxşı niyyət və qərar verməyə bütün tərəflərin faydası prosesi stimullaşdırmalıdır. Ancaq ümumiyyətlə, prosesi yekunlaşdırmaq üçün, əlbəttə ki, nəse edilməlidir. Və bu heç nə etməməkdən yaxşıdır.

Ermənistanda Zəngəzur dəhlizi layihəsi

nin həyata keçirilməsinin guya Azərbaycanın sülh üçün yeni ilkin şərti olması barədə bəyanatlara gəlincə, təbii ki, bu, Ermənistan tərəfinin növbəti manipulyasiyasıdır. İrəvan davamlı olaraq bununla bağlı heç nə imzalamadığını və heç nə ilə razılaşmadığını, heç kimə heç nə vəd etmədiyini, heç kimə borcu olmadığını təkrarlayır. Və onlar bu fikirlə yaşayırlar ki, 2020-ci ildən bu qədər illər keçib və guya belə bir şey olmayıb. Rahat mövqedir - istəyəndə söz verirsən, istəyəndə sözü-nü geri götürürsən...

- *Artıq bir neçə gündür ki, Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbəri Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin normalaşmasının Ermənistan və Azərbaycanın mövqelərinin yaxınlaşmasına faydalı təsir göstərə biləcəyini deyir... Amma Bakı və Ankara birmənalı olaraq bununla razılaşmır. Erdoğanın mövqeyi ondan ibarətdir ki, əvvəlcə Ermənistan-Azərbaycan normalaşması, daha sonra Türkiyə ilə Ermənistan arasında normalaşma istiqamətində konkret addımlar atılmalıdır...*

- Hesab edirəm ki, İrəvan bu fikri Türkiyədə potensial hakimiyyət dəyişikliyinə vurğu ilə səsləndirir. Əgər qəfildən hakimiyyətə qəribə müxalifət gəlsə, çox güman ki, o, Ermənistan-Azərbaycan nizamlanması üçün heç bir ilkin şərt qoymadan Ermənistanla münasibətləri normalaşdırmaq istəyəcək. Amma Erdoğanın bu istiqamətdə mövqeyi sərt-dir. Türkiyə isə Ermənistan qarşısında şərt qoyur ki, Ankara ilə İrəvan arasında münasibətlərin normalaşması üçün Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh yaranmalıdır.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

“Bu, düşünülmüş bir planın tərkib hissəsi idi”

“**A**zərbaycan Dövlət Neft Akademiyasında illər öncə baş vermiş terror hadisəsi, əlbəttə ki, təsadüfi bir hadisə deyildir”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Oqtay Qasımov deyib. Onun sözlərinə görə, bu, düşünülmüş bir planın tərkib hissəsi idi: “Azərbaycan cəmiyyətində xof yaratmaq və cəmiyyətdə ruh düşkünlüyünü daha da gücləndirmək məqsədi ilə belə bir terror aksiyasına cəhd edilir. Bu terror məhz həm də təşvişlə bərabər cəmiyyətdə qorxu hissini gücləndirmək eyni zamanda cəmiyyətin müqavimətini zəiflətmək məqsədi ilə həyata keçirilən bir addım idi.

Kütləvi qətlə nəticələnən faciə

2009-cu il aprelin 30-da Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının (ADNA) Bakı şəhəri, Dilare Əliyeva küçəsi, 227 sayılı ünvanda yerləşən ikinci korpusunda baş verib. Ali məktəbin binasına daxil olan Gürcüstan vətəndaşı, 1980-ci il təvəllüdü Qədirov Fərdə Əsəd oğlu inzibati binanın birinci mərtəbəsindən altıncı mərtəbəsindəki qarşısına çıxan hər kəsə “Makarov” tipli tapançadan atəş açıb, nəticədə 12 nəfər ölüb, 13 nəfər isə yaralanıb. Hadisəni törədən şəxs binanın sonuncu mərtəbəsində əlindəki silahla özünü vuraraq intihar edib.

Baş vermiş hadisə ilə bağlı Respublika Baş Prokurorluğu və Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşlarından ibarət əməliyyat istintaq

qrupu yaradılıb. Həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində F.Qədirovla əlaqəli şəxslərin bir çoxu cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub. Baş verən kütləvi qətlin sifarişçisinin erməni əsilli Gürcüstan vətəndaşı Mardun Qumaşyan olduğu müəyyənənəşib. Mardun Qumaşyanın barəsində İnterpol xətti ilə beynəlxalq axtarış elan olunub. Fərdə Qədirovun ölümü ilə əlaqədar cinayət işinin onun barəsində olan hissəsinə xitam verilib.

Bu, Azərbaycanın müasir tarixində ən kədərli günlərdən biridir. Bu terror aktı bir nəfərin edə biləcəyi terror aktı deyildir. Bunun kənar dövlətlər tərəfindən planlandığı və sifariş edildiyi də ciddi şəkildə ehtimallar arasındadır və məhz bu-

nunla da həmin ölkələr Azərbaycanı zəif vəziyyətə salmaq və bu zəif vəziyyəti saxlamaqla Azərbaycanın işğal altında olan ərazilərinin azad edilməsi ilə bağlı düşüncələri unudurmağa çalışırdılar. Amma bu terror aktı xeyli gəncin həyatına son qoysa da, sonunda öz hədəfi-

nə çatmadı. Azərbaycan cəmiyyəti bu cür təhdidlərə boyun əymədi, özünün müstəqilliyini, suverenliyini torpaqların azadlığı uğrunda mübarizəni davam etdirdi və bu hədəflərinə çatdı”.

Söylü Ağazadə

Oyuncaq bazarında təhlükəli oyun

Təhlükəli oyuncaqlar uşaqların psixi və fiziki sağlamlığını zərbə altına qoyur

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

dan hazırlanan və maya dəyərinin bir neçə qəpik olduğu aşkar bilinən oyuncaqların hansı əsasla bir neçə manata satılması sual doğurur.

Sirr deyil ki, bəzi oyuncaqlar sənaye və məişət tullantılarından hazırlanır. Bu da uşaqların zəhərlənməsinə, mənşəyi məlum olmayan xəstəliklərin yaranmasına səbəb olur. Bu cür oyuncaqlarla oynayan uşaqlarda müxtəlif tipli xəstəliklər əmələ gəlir.

Nüfuzlu həkimlər və psixoloqlar bir sıra oyuncaqların dizaynının uşaqlarda psixi pozğunlar yaratdığı, aqressivlik formalaşdırdığı qənaətinə gəlirlər. Bir çox oyuncaqlarda isə, qorxunc insan və heyvanlar təsvir olunur, oyuncaq qorxunc səslər çıxarır, aqressiya yaradır. Bu da uşaqların psixologiyasına və sağlamlığına

mənfi təsir göstərir. Əslində, oyuncaq uşağın yaşına uyğun hazırlanmalı, səslər uşaqlara uyğun çıxmalı və oyuncaq şit, parlaq rənglərlə boyanmamalıdır.

Həkimlərin dediyinə görə, böyük sənaye zavodlarının kimyəvi tullantılarından hazırlanan oyuncaqlar belə oyuncaqlar dəridə səpkilər və allergiyalar yaradır, mədəbağırısaq funksiyasının pozulması ilə nəticələnir. Oyuncaqların içərisinə doldurulmuş tullantıların tərkibində hətta mərgümüş, kadmium-xrom və civə kimi ağır metalların duzları aşkarlanıb. Bir neçə dəfə isə oyuncaqların içində metalik civə tapılıb. Oyuncaqlarda fenolun çox olması bu maddənin böyrəklərdə, selikli qişada, qara ciyərdə yığılmasına səbəb olur, uşağın bağırsaqlarını və mədəsini zədələyir.

Araşdırmalar zamanı aydınlaşıb ki, bir sıra oyuncaqların istehsalında istifadə olunan zəhərli maddələr

sonsuzluğa, xərçəngə səbəb olur, dəri xəstəlikləri və leykoz riskini artırır. Təkrar emal olunmuş plastik kütlədən daha ucuz məhsul başa gəldiyi üçün bu metoddan geniş istifadə edilir.

Müxtəlif ölkələrdə aparılmış araşdırmalara görə, əmzik və butulkaların hazırlandığı polimerin tərkibində stiro, dioksin florat, sink, Bisfenol-A kimi toksiki kimyəvi maddələr normadan xeyli yüksəkdir. Apteklərin çoxunda belə məhsullar satılır. Uzun müddət bu cür əmzik və süd butulkalarından istifadə edən uşaqların qara ciyərində və böyrəklərində müəyyən kanserogen maddələr yığılır. Bəzi oyuncaqların tərkibində psixotrop maddələr ("Date Rape Drug"), həmçinin qamma-hidroksitbutirat (GHB) narkotik maddəsinə asanlıqla çevrilə bilən xüsusi kimyəvi birləşmə aşkarlanıb. Bu maddələr uşaqlarda ürkəbulanma və huşu itirməyə səbəb olur.

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov deyir ki, hər hansı oyuncağın ölkəyə gətirilməsinin sanitariya-gigiyenik sertifikatı olmalıdır: "Əhali mağazalardan, pərakəndə satış obyektlərindən, keçidlərdən oyuncaq alarkən, bu sertifikatı tələb etməlidir. Əgər müxtəlif bəzəkli, rəngli oyuncaqlardan xoşagəlməz iy gələrsə, rəngi çıxarsa, həmin oyuncaqları almaq məsləhət deyil".

Ekspertin sözlərinə görə, dövlət səviyyəsində uşaq ləvazimatları və oyuncaqların idxalı ciddi nəzarətə götürülməli, onların kimyəvi tərkibi laboratoriyada yoxlanmalıdır. Mövcud vəziyyətlə xarici ölkələrdə çoxdan mübarizəyə başlanıb. ABŞ, Rusiya, Avropa İttifaqı ölkələrində standartlara cavab verməyən oyuncaqlar satışa buraxılıb.

Rusiya İstehlak Nəzarəti İdarəsi tərəfindən aparılmış yoxlamalar bəzi oyuncaqların rənglənməsində parlaq, ancaq zəhərli boyalardan istifadə edildiyini ortaya çıxarıb. Bu boyaların tərkibində fenolun normadan 60 dəfə, qurğuşunun 10 dəfəyə qədər çox olduğu vurğulanır.

Görülən bu cür tədbirlər nəticəsində ölkəyə gətirilən və yerli istehsal olan oyuncaqlar sertifikatlaşdırılır, kimyəvi tərkibi araşdırılır, yalnız standartlara cavab verərsə, bundan sonra bazara çıxarılmasına icazə verilir.

Bu məhsullara xüsusi diqqət yetirilməlidir. Oyuncağın içərisi şiş olmamalı, çox parlaq rəngdə olmamalı, rəng buraxmamalı, təbii materialdan, ya da plastıkdən hazırlanmalıdır. Əgər valideynlər zərərli oyuncaqlara pul verməkdən çəkinməsələr, belə mallar avtomatik bazardan çıxar, işbazlar özlərinə başqa yol axtararlar.

Televiziya və mətbuat təəssüf ki bu mövzuya barmaqarası yanaşır. Halbuki, bu ən vacib sahədir və burada maarifləndirmə çox vacibdir. Bazara hər cür məhsul yol tapa bilər, amma biz onları almağa məcbur deyilik.

Ölkəmizdə bu sahəyə ciddi yanaşılırmı. Əslində, bu laqeydlik milli genofondun zədələnməsinə səbəb olur, gələcək nəsillərin sağlamlığına ağır zərbə vurur.

Sovət dövründə respublikamızda bu profildə olan müəssisə- Bakı Oyuncaq Fabriki fəaliyyət göstərirdi. Bu fabrikin artıq çöxdəndir ki, dayanıb. Yenidən oyuncaq fabrikləri yaratmağın vaxtı gəlib çatıb. Çünki problemdən çıxış yollarından biri də yerli istehsalı gücləndirməkdir. Bu problemi kökündən həll etmək üçün dövlətimizin kifayət qədər imkanları var. Məsələn, dövlət bu sənayenin təşkilində müəyyən payçı kimi çıxış etməklə özəl sektoru buraxıb edə bilər.

Bölgələrdə bir neçə oyuncaq fabriki açılırsa, həm işsizlik probleminin həllinə kömək olar, həm də ildə on milyonlarla vəsaitin dövr etdiyi bu böyük bazarı özümüz təmin etmiş olarıq.

Gələcək nəslin sağlamlığını milli genofondu qorumağımız hər cür digər sahələrin fəvqündə dayanır. Bu işə təcili başlamaq lazımdır, onsuz da gecikmişik.

Elçin Bayramlı

Uşaqların psixologiyasını formalaşdıran əsas elementlərdən biri də oyuncaqlardır. Son dövrlərdə bu sahədə hədsiz bolluq və çeşidlilik olsa da, keyfiyyət və məqsədyönlülükdə ciddi problemlər var. Bir çox oyuncaqların material kimyəvi maddələrdən hazırlandığına görə uşaq sağlamlığına zərərli, bəziləri isə onların psixologiyasına mənfi təsir göstərir.

SSRİ dövründə oyuncaqlar və uşaq ləvazimatları əsasən, İttifaq daxilində istehsal olunurdu, az bir qism isə xaricdən idxal olunurdu ki onların da tərkibi və keyfiyyəti ciddi yoxlanılırdı. Lakin Sovet İttifaqının dağılmasından sonra MDB məkanı bir sıra ölkələrin kimyəvi zavodlarının təhlükəli tullantılarından hazırlanmış məhsulların münbit bazarına çevrildi. Bu hallar Azərbaycanda da müşahidə edilir. Bizim işbazlar Çin, BƏƏ, İran, Türkiyə və s. ölkələrin ən aşağı keyfiyyətli, bir çox hallarda isə xammalı zərərli olan, standartlara cavab verməyən məhsullarını ucuz qiymətə alaraq daşıyıb ölkəyə gətirməyə başladılar. Ölkəmizə gətirilən oyuncaqların böyük əksəriyyəti Çin istehsalıdır. Çin oyuncaqları digər ölkələrin mallarından xeyli ucuz qiymətə təklif edilir və bu səbəbdən də çox satılır.

Qeyd edək ki, Nazirlər Kabinə-

tinin 1 iyul 1993-ü ildə çıxardığı 343 sayılı sərəncamına əsasən uşaq oyuncaqları sertifikatı olmadan keçməsi vacib olan məhsullar və xidmətlər siyahısına daxildir. Bazara daxil olmazdan önce bu məhsullara keyfiyyət sertifikatı verilməlidir.

Uzun illərdir ki, Çindən gətirilən bəzi oyuncaqların uşaqların səhətinə zərərli olduğu haqqında həyəcan təbili çalınsa da, nə bazardan bu oyuncaqlar yığılır, nə valideynlər bu malı almaqdan çəkinir, nə də puldan başqa heç nəyi düşünməyən işbazlar əməllərindən əl götürür.

Düzdür Dövlət Karantin Müfəttişliyi toksikoloji və kimyəvi tərkibli uşaq oyuncaqlarının ölkəyə gətirilməsinə qadağa qoyub. Amma təəssüf ki, bunun da faydası olmayıb, yenə bazar-dükənlər belə mallarla doludur.

Üstəlik, bir neçə qram kauçuk-

Taksi sürücüləri niyə uzaq məsafəyə sərnəşin aparmaq istəmir?

Ekspert mühüm məqamlara aydınlıq gətirdi

olan qiymətlərdən fərqli olmasıdır. Yəni, həmişə yaxına olan qiymət 1 gediş üçün sürücüyə sərf edir. Uzaq məsafə isə sərnəşinə sərf edir. Məsələn uzaq məsafəyə gediş üçün 1 nəfər 10 manat təşkil edirsə, yaxın məsafəyə isə təxminən 7-8 manat təşkil edir. Ona görə vətəndaş bunun iqtisadi tərəfini götürür. Bunun üçün də ona maraqlı gəlir bir yerə getsin, bir işi görsün. Ancaq ona yaxın məsafə maraqlı olur".

Ayşən Vəli

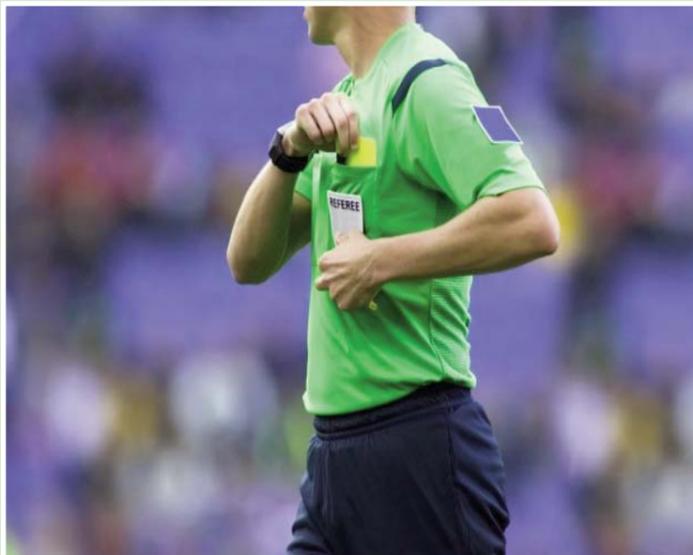
Taksi sürücülərinin uzaq məsafəyə sərnəşin aparmaq istəməməsinin bir neçə səbəbi var". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında nəqliyyat eksperti Aslan Əsədov deyib. Onun sözlərinə görə, səbəblərdən biri də qiymətlərin sərf etməməsidir: "Yeni taksi sürücüsü düşünür ki, uzaq məsafəyə bir insanı aparıb uzun müddətdən istifadə edincə, həmin məsafəni həm yaxın, həm də tez başa gələn bir hərəkətlə getsə bir gedişlə bir neçə gedişdən geri düşə bilər. Yəni, uzağa getmək sərfedici və yaxud cəlbedici görünmür".

Aslan Əsədov sözlərinə belə davam edib: "Bunun digər bir səbəbi isə uzaq məsafə ilə olan qiymətlərin yaxın məsafə ilə

"Qarabağ"ın və "Neftçi"nin oyunlarını bu hakimlər idarə edəcək

Futbol üzrə Azərbaycan Kubokunda 1/2 final mərhələsinin cavab oyunlarına hakim təyinatları açıqlanıb. Peşəkar Futbol Liqasından verilən məlumata görə, "Qarabağ" - "Araz-Naxçıvan" matçını Rəvan Həmzəzadə, "Sabah" - "Neftçi" qarşılaşmasını isə İncilab Məmmədov idarə edəcək. Hər iki görüş aprelin 23-də keçiriləcək.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmetbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Bakının bu rayonunda 110 bina söküləcək

Xətai rayonu ərazisində 110-a yaxın qəzalı vəziyyətdə olan bina var. Bu barədə Trend-ə açıqlamasında Xətai Rayon İcra Hakimiyyətinin ictimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri Pənah İmanov deyib. O qeyd edib ki, ilk növbədə istismar müddətini başa vurmuş, qamış üzülük binaların söküntüsünün aparılması nəzərdə tutulur. "Həmin binaların restavrasiyası mümkün deyil. Binaların söküntüsü mərhələli şəkildə həyata keçiriləcək", - deyə şöbə müdiri qeyd edib.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.**

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur**

Tiraj: 3000